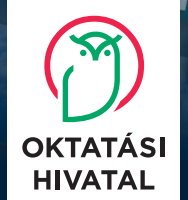

ÚJ KÖZNEVELÉS

2023. FEBRUÁR | 79. ÉVF. 2. SZÁM

TANKÖNYVEK

nkp

Tanulócsoportok
száma

2545

Hány okosfeladatsor
érhető el?

4800

Hány okosfeladat
érhető el?

54 569

Többek között az alábbi,
új NAT szerint
átdolgozott
okostankönyvek
érhetőek el a portálon:

- Magyar nyelv 7., 11.
- Irodalom 7., 11.
- Matematika 7., 11.
- Történelem 7., 11.
- Földrajz 7-8.
- Biológia 7-8.
- Kémia 7-8. I. kötet
- Fizika 7-8.
- Digitális kultúra 7., 11.
- Vizuális kultúra 7., 11.
- Etika 7.

18 258

okosfeladatot
készítettek
a felhasználók

2019

okosfeladatsort
készítettek
a felhasználók

161 900

a legmagasabb
egyéni látogatói szám
egy nap alatt

19 545

feladatot osztottak ki
a regisztrált pedagógusok
a tanulócsoportokban

67 481

regisztrált felhasználó
a portálon

A tankönyv – és ami mögötte van

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** főszerkesztő | Fotó: Dömölky Dániel

Mindenki életében meghatározóak a tankönyvek. Mindannyian fel tudunk idézni egy-egy emléket, például az olykor éjszakába nyúló memoritertanulást vagy a kovalems kötésekre nehezen érthető világának megismerését. Egy biztos: a tankönyvek célja, hogy közvetítsék a tudást. Ugyanakkor még a legtokéletesebb tankönyv sem ér semmit a pedagógusok odaadó munkája nélkül.

Mostani lapszámunkkal az a szándékunk, hogy bemutassuk a tankönyvkészítés mi-kéntjét. Interjúinkból megismerhetik, hogyan válik egy ötletből kész tankönyv, mely adott esetben gyerekek tízezreihez jut el. Megtudhatják, hogy mire kell figyelni egy tankönyv szerkesztése során, mi a műszaki szerkesztő feladata, és kicsit bemutatjuk mindazokat, akik ezért dolgoznak.

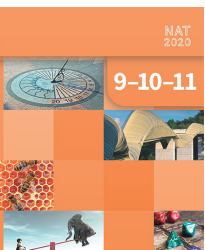
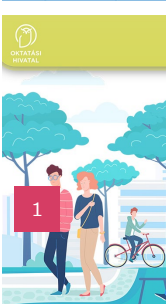
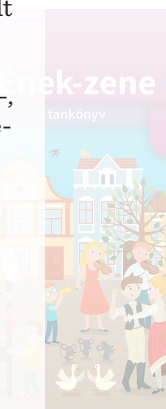
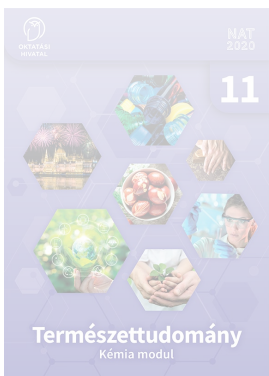
Sipos Imrét, az Oktatási Hivatal tartalomfejlesztési és tankönyvkiadási elnökhelyettesét többek között a készülő papíralapú és digitális tankönyvek fejlesztéséről és a tankönyvjegyzék összeállításáról kérdeztük. Egy tankönyv létrejötte vagy átdolgozása komoly koordinációt igényel; minderről *Kóródi Bencével*, a Hivatal Tananyagfejlesztési Főosztályának vezetőjével beszélgettünk. Hogy egy tankönyv hogyan legyen felhasználóbarát és egyúttal hogyan igazodjon az alaptantervhez, arról *Kamp Alfréd*, a Hivatal Tankönyvkiadási Koordinációs Főosztályának vezetője mesélt lapunknak. Felelősségteljes munka a nyomdai előkészítés is; erről *Horváth Zoltánt*, a Hivatal osztályvezetőjét kérdeztük. Interjút olvashatnak emellett három olyan szakemberrel is – egy műszaki szerkesztővel, egy tördelővel, illetve egy korrektorral –, akik munkája szintén nélkülözhetetlen a tankönyvkiadás folyamatában. Az természetesen, hogy nyomdakésszé válik egy tankönyv, még nem jelenti automatikusan, hogy szeptembertől a gyerekek kezébe is vehetik, előbb ugyanis tankönyvvé kell nyilvánítani. A folyamatról *Szikora Ágnes*, az OH Tanügyigazgatási és Köznevelési Hatósági Főosztály vezetője mesélt.

Talán kevesen tudják, hogy az OH nemcsak papíralapú, hanem ún. okostankönyveket is készít; a Nemzeti Köznevelési Portál digitális innovációjáról *Pintér Gergelyt*, az OH Digitális Tananyagfejlesztési Osztályának vezetőjét kérdeztük.

Aktuális rovatunkban interjút olvashatnak az Oktatási Hivatal köznevelési elnökhelyettesével, *Urbán Ferenc Ábellel*, aki a Hivatal sokrétű támogató szerepéről beszélt. *Setényi Jánost*, a Mathias Corvinus Collegium Tanuláskutató Intézetének igazgatóját a jelenlegi oktatásügyi trendekről, a hazai mérésekről és életpályájáról kérdeztük. *Erettségi változások* rovatunkban ezúttal a dráma tantárgy várható változásait vettük górcső alá, *Lélekbűvár* rovatunkban pedig *dr. Szinger Veronikát*, a Magyar Olvasástársaság elnökségi tagját faggattuk az olvasóvá nevelésről.

Innovatív Pedagógia című rovatunkban a Kecskeméti Széchenyivárosi Arany János Általános Iskolában zajló tehetséggondozásról és a mentortanárok szupervízióval való részvételéről olvashatnak, *Van új a NAT alatt* rovatunkban pedig két nézőpontból kaphatunk választ arra a kérdésre, hogy mi alapján érdemes a hit- és erkölcsstan, illetve az etika tantárgyak között választani. *Spori!* című rovatunkban a 18 éves jégkorongost, *Dobos Mihály Bendegúzt* mutatjuk be, akinek nagy álma, hogy bekerüljön a válogatottba.

Kisbetűről – NAGYBETŰRE
Cikkeink olvasásához kellemes időtöltést kívánok!

Új Köznevelés magazin

Alapító:

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó:

Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó:

Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal elnöke

Felelős szerkesztő:

Kamp Alfréd fősztályvezető

Főszerkesztő:

Indri Dániel Janisz

Szerkesztő:

Karkó Ádám, Vágóné Ugró Szilvia

Szerkesztőbizottsági tagok:

Kaposi József, Ötvös Zoltán, Sipos Imre

Olvasószerkesztő:

Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő:

Pattantyus Gergely

Hirdetés: kozneveles@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

kozneveles@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.

E-mail: kozneveles@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Fotók: Shutterstock.com

HU ISSN 2939-6050 (Online)

HU ISSN 2064-0625 (Nyomtatott)

[megj.: 2013-2021]

Terjedelem: 3 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Indri Dániel Janisz: A tankönyv – és ami mögötte van

AKTUÁLIS

- 3 Az Oktatási Hivatal támogató szerepe évről évre nő – interjú **Urbán Ferenc Ábellel**, az Oktatási Hivatal köznevelési elnökhelyettesével
- 6 Paradigmaváltás a tanuláskutatásban – interjú **Setényi Jánossal**, a Mathias Corvinus Collegium Tanuláskutató Intézetének igazgatójával

OKTATÁS-NEVELÉS

- 10 ÉRETTSÉGI VÁLTOZÁSOK > Dráma

VAN ÚJ A NAT ALATT

Hit- és erkölcsstan vagy etika?

- 12 Hittel tanítani – interjú **Vermes Ágnessel**, a Szent II. János Pál Pápa Iskolaközpont pedagógusával
- 14 Ha jól vezetjük az életünket, akkor biztosan jobban boldogulhatunk a mindennapokban – interjú **dr. Szenczi Árpád** etika- és erkölcsstantanárral

INNOVATÍV PEDAGÓGIA

- 16 Szupervízió: Tehetséggondozás a gyerekeknek, szupervízió a pedagógusoknak

LÉLEKBÚVÁR

- 18 Olvasóvá csak olvasó ember tud nevelni – interjú **Szinger Veronikával**, a Magyar Olvasástársaság elnökségi tagjával

A HÓNAP TÉMÁJA: TANKÖNYVEK

- 22 Az Oktatási Hivatal célja a tanulási-tanítási folyamatot segítő, jól használható taneszközök fejlesztése – interjú **Sipos Imrével**, az Oktatási Hivatal elnökhelyettesével
- 26 Számomra a gyermek az első – interjú **Kóródi Bencével**, az Oktatási Hivatal Tananyagfejlesztési Főosztály főosztályvezetőjével
- 29 Akik a tankönyv megjelenéséért felelnek – interjú **Kamp Alfréddal**, az Oktatási Hivatal Tankönyvkiadási Koordinációs Főosztály főosztályvezetőjével és **Horváth Zoltánnal**, a Tankönyvkiadási Koordinációs Osztály vezetőjével
- 32 A digitális változásokra folyamatosan reagálnia kell az Oktatási Hivatalnak – interjú **Pintér Gergellyel**, az Oktatási Hivatal Digitális Tananyagfejlesztési Osztály vezetőjével
- 35 Szükség van a jó tankönyvekre – interjú **Szikora Ágnessel**, az Oktatási Hivatal Tanügyigazgatási és Köznevelési Hatósági Főosztály főosztályvezetőjével
- 38 Szakemberek a tankönyvek felhasználóbarát megjelenéséért – interjú **Marcsek Ildikó** műszaki szerkesztővel, **Gados László** tördelőszerkesztővel és **Vas Annamária** korrektórral

A MI VILÁGUNK

SPORI!

- 41 „Magántanulónak lenni nem olyan jó, de valamit valamiért” – riportbeszélgetés **Dobos Mihály Bendegúz** jégkorongossal
- 44 Kulturális ajánló
- 46 Iránytű
- 47 Évfordulók
- 48 Pályázatok

Az Oktatási Hivatal támogató szerepe évről évre nő

Az Oktatási Hivatal évről évre egyre több lehetőséget biztosít a köznevelésben részt vevők számára. Különböző feladatvégzéseivel, támogató szerepével az intézmények, a családok és a pedagógusok terhe alighanem csökkenni fog. 2022 szeptemberétől a köznevelési elnökhelyettesi pozíciót **Urbán Ferenc Ábel** tölti be, akivel a köznevelés jelenlegi helyzetéről és az Oktatási Hivatal szerepéről beszélgettünk.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: OH Média- és Sajtóosztály

2022 szeptemberétől az Oktatási Hivatal köznevelési elnökhelyettese. Mennyiben eltérő az új munkaköre a korábbiától? Mely területekkel foglalkozik az elnökhelyettesesség?

2002-ben kezdtem el dolgozni az Oktatási Hivatal jogelődjénél, az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpontnál (OKÉV), ahol eleinte az érettségi vizsgák ügymenetével foglalkoztam. 2011-ben Budapesten a tanügyigazgatási és nyilvántartási szakterülettel ismerkedtem meg. Mindebből pedig kitűnik, hogy az elmúlt húsz év alatt az Oktatási Hivatal által végzett feladatokat már jól átláthatóan megismertem és elsajátítottam. Nagyjából 2020-ra datálom azt, amikor az Oktatási Hivatal feladatkataszterét tekintve nagy változások következtek be; most már elmondható, hogy a köznevelési területet vizsgálva az OH a kisgyermekori neveléstől – az óvodáztatástól – kezdve a középfokú oktatás végéig mindenütt nagyon tevékenyen kiveszi a részét a feladatokból.

Az elmúlt évtizedekben kialakítottuk azt a fajta hozzáállást a Hivatal részéről, hogy egyfajta támogató funkciót lássunk el, illetve ekképp is tudjunk funkcionálni. Az Oktatási Hivatal közel áll az oktatáspolitikához és a minisztériumi elvárásokhoz, mégis törekszünk arra, hogy az intézményekkel, a pedagógusokkal, illetve a tanulókkal és szülőkkel olyasfajta viszonyt alakítsunk ki, amelyben a partnerek azt láthatják, hogy az OH minden olyan támogatást megad nekik, mely által eredményesen és sikeresen tudnak a különböző oktatási szinteken átjutni.

2022 szeptemberében azért vállaltam el az elnökhelyettesi munkakört, mert már jól ismertem a vezetőket és a többi kollégát, illetve a köznevelési területnek az összes munkatársát, egyúttal fontos kihívás számomra, hogy ebben az időszakban a köznevelést érintően komoly változások történjenek. Egyrészt a köznevelés fontos feladata az országos mérések digitalizációja, amely az elmúlt évben történt meg. Az OH-ban a mé-

” 2023-tól már úgynevezett gyorsjelentések is készülnek, amelyekkel gyorsabban kapnak visszajelzést a tanulók, szülők, pedagógusok a tanulók által elért mérési eredményekről. ”

résmethodikai módszerek nem fognak változni, azonban nagyon fontos célunk az, hogy az intézményeket ne terheljük túl a mérési időszakokkal. Ezért először is a 6., 8., 10. évfolyamokon a megszokott matematika és szövegértés digitális platformra költözött; emellett megjelent egy további mérésterület is, amivel már régóta készültünk: a természettudományos mérési terület. Tehát a 2022-es mérések után az idei évben még a megszokott tanulói, feladatellátási helyi, intézményi, fenn tartói jelentések készülnek el, azonban 2023-tól már úgynevezett gyorsjelentések is készülnek, amelyekkel gyorsabban kapnak visszajelzést a tanulók, szülők, pedagógusok a tanulók által elért mérési eredményekről.

A minisztérium szándéka az volt, hogy az országos mérések spektrumát bővítsük ki: egyrészt terv volt, hogy

minél több évfolyamon találkozhassanak a digitális méréssel a tanulók, másrészt a digitális mérések körét is bővítsük a következő években. Így a 2022/2023-as tanévben már több évfolyamon történnek digitális mérések, melyeknek platformja a www.tehetsegkapu.hu portál.

Januárban lezajlottak a középiskolai felvételik. Hányan írtak középiskolai felvételi vizsgát? Zökkenőmentesen sikerült megszervezni a felvételeket?

Az Oktatási Hivatal számára mindig kihívás, hogy az országosan egységes elvek alapján lebonyolított eljárásban a középfokú írásbeli vizsga miként tud teljesíteni, mert számunkra az a legfontosabb, hogy minden évben objektíven tudjunk egy olyan eszközt biztosítani a felvételiztető intézmények számára, amely alkalmas arra, hogy megmutassa, hogy a felvételizni kívánó gyermekek között milyen tudásbeli különbségek vannak. A 2023-as központi írásbeli eredményei szerencsés módon ismét nem különböznek szignifikánsan az egyes területeken az előző évekhez képest, nagyjából ugyanazon átlagpontszámok születtek. A központi írásbelit írók száma is megközelítőleg annyi, mint korábban volt: 56 ezren írtak központi írásbeli vizsgát a 9. évfolyamra, 9 ezren a hatéves képzésre jelentkezők, a nyolc évfolyamosra jelentkezők pedig 6 ezren voltak. Az írásbeli vizsgaeredmények ismeretében február 22-ig kell beadni a jelentkezést a középfokú intézményekbe, és ahol szóbeli vizsgát is előírtak, ott február 27. és március 14. között kell szóbeli vizsgát is tenni.

2020-ban új Nemzeti alaptanterv (Nat) lépett életbe, amihez 2024-től új érettségi vizsgakövetelmények illeszkednek. Milyen változások várhatók?

Az új vizsgakövetelmények tényleges életbelépése előtt 2023 őszén lehet utoljára vizsgázni a korábbi érettségi vizsgakövetelmények szerint. 2024 tavaszától már csak az új vizsgakövetelmények alapján lehet vizsgát tenni, amelyek az új Nat-hoz igazodó követelmények. Ez alól kivételt képez az ágazati, ágazaton belüli specializációs vizsgatárgyak köre, amelyekből még 2024 őszén is lehet a régi követelmények szerint vizsgázni. Ami érdekes – és alapos tájékozódást kíván a pedagógusoktól és a tanulóktól –, az az, hogy vannak olyan diákok, akik előrehozott érettségit tesznek bizonyos tantárgyakból. Ez a lehetőség korábban is létezett, és az új vizsgakövetelményekre is igaz. A tavalyi évben már voltak olyanok, akik előrehozott érettségi vizsgát tettek egyes vizsgatárgyakból 2022 tavaszán, és bizonyára lesznek majd olyanok is, akik 2023-ban fognak előrehozott érettségit tenni ezekből a tantárgyakból. Akik a Nat felmenő rendszerében kezdték meg tanulmányaikat, az új vizsgakövetelmények szerint tehetnek és tehetnek majd érettségi vizsgát. Ezért azoknak is, akiknek idén tavasszal vagy ősszel nem sikerül az érettségi vizsgája – nem előrehozottan –, már az új vizsgakövetelmények szerint kell majd újra vizsgázniuk. Szeretném kiemelni, hogy az Oktatási Hivatal részéről az érettségiken vizsgáztató pedagógusok számára már elindultak felkészítő továbbképzések, ahol az új követelményekkel is megismerkedhetnek.

Milyen feladatot látnak el a Pedagógiai Oktatási Központok (POK)? Miként változott a tevékenységi körük az elmúlt évek során?

Sokáig a Dél-alföldi Regionális Igazgatóságon dolgoztam, ezért komoly elköteleződésem van abban, hogy vigyük közelebb az oktatásirányítást az intézményekhez, szülőkhöz és tanulókhöz, ezzel sokkal hamarabb érjenek el hozzájuk azok a hiteles információk, amelyekre szükségük van. 2015-ben jöttek létre a Pedagógiai Oktatási Központjaink; alapvetően 2011-ben szűntek meg az Oktatási Hivatal Regionális Igazgatóságai, ekkortájt csak Budapesten működtünk, viszont a POK-ok létrehozása sok mindent megváltoztatott. Az Oktatási Központok létrehozásának elsődleges célja az volt, hogy különféle pedagógiai szakmai szolgáltatásokkal segítsék az intézmények és a pedagógusok szakmai fejlődését.

Alapvetően a pedagógusok, intézményvezetők munkájának szaktanácsadókkal való támogatása, pedagógus-továbbképzések szervezése a cél, illetve pedagógiai tájékoztatók (pedagógiai őszi és tavaszi napok) szervezése, ahol a 15 helyszínen lévő POK-okban találkozhatnak szakmai konferenciákon a pedagógusok. A legfontosabb feladata a POK-oknak mégis az, hogy magas színvonalú és országosan egységes pedagógiai szakmai szolgáltatást nyújtsanak, a pedagógiai szakmában dolgozók között zajló diskurzust revitalizálják. Ezenkívül minden évben az intézmények részéről felmerülő igényeket is felméri a POK-ok, s velük együtt az Oktatási Hivatal. Országosan évente közel 30 ezer igénykérelem érkezik be hozzánk, amiket – nyilván területi elvek alapján – a Pedagógiai Oktatási Központok kiszolgálják; például egyeztetnek az intézményekkel, hogy hol volna szükség pedagógus-továbbképzésre.

Fontos kiemelni, hogy 14 POK szerveződik területi alapon, de a 15. POK egy nemzetiségi központ, amely Budapesten működik országos illetékességgel a nemzetiségi feladatellátás támogatására. A korábbi Regionális Igazgatósági elvek alapján rajzolódik ki a POK-ok hálózata (Szeged, Békéscsaba, Debrecen, Nyíregyháza, Miskolc, Eger, Salgótarján, Győr, Veszprém, Kaposvár, Pécs, Zalaegerszeg). Tehát vannak olyan Központok, amelyek két vármegyére látnak el feladatokat. Lényeges, hogy nem minden esetben csak a pedagógus- vagy intézményszám befolyásolta az adott POK létrehozását, hanem szempont volt az is, hogy az adott vármegye, város vagy település milyen pedagógiai intézeti múlttal rendelkezett.

Intézményi szinten olyanfajta hálózatos működéssel egészültek ki a POK-ok az elmúlt időszakban, mely szerint azokat az intézményeket, ahol az intézményvezető és a nevelőtestület elkötelezett abban, hogy a náluk meglévő jó gyakorlatokat akár más intézményeknek is bemutassák, az Oktatási Hivatal egy bázisintézményi hálózatot épített ki, amelybe pályázat útján lehet bekapcsolódni. Akik elnyerik ezt a címet, azok nyílt napokat tartanak, konferenciákat szerveznek, vendégeket hívnak meg iskolájukba, és természetesen folyamatosan együttműködnek a POK-okkal, valamint várják azokat a kollégákat, pedagógusokat, akik szeretnék megismerni a náluk folyó jó gyakorlatokat. A következő

” A különböző szakmai szolgáltatások mellett az Oktatási Központok sok fontos OH-s feladatba bekapcsolódtak, hiszen területileg ők közelebb vannak az intézményekhez. ”

időszakban az OH célja az is, hogy ne csupán az adott POK területén tudjuk ezt a disszeminációt megtenni, hanem országos szintre bővítsük. Ennek pedig egyik legfontosabb eszköze a digitális platformok nyújtotta lehetőségek tárháza, ami nagy segítséget nyújt a megvalósításban.

A különböző szakmai szolgáltatások mellett az Oktatási Központok sok fontos OH-s feladatba bekapcsolódtak, hiszen területileg ők közelebb vannak az intézményekhez. Ilyen például, hogy részt vesznek a nemzetközi mérések vagy az országos középiskolai versenyek lebonyolításában, különféle tanulmányi versenyek szervezésében, amelyek helyi és országos versenyeket is jelentenek. Ugyanakkor elengedhetetlen szerepük van a pedagógusminősítések rendszerében is, hiszen egy-egy eljárásban 10 ezer fölötti minősülő kolléga vesz részt, ennek jól működtetéséhez pedig szükséges egy komolyabb ügyintézői apparátus. A pedagógiai szakmai ellenőrzések tekintetében a tanfelügyeleti rendszer működtetésébe is bekapcsolódtak, illetve 2020-tól olyan hatósági eljárásokban is részt vesznek, mint például a tankötelezettség halasztásának elbírálása. Emellett fontos szerepük van még az egyéni munkarend engedélyezésének tárgyában is – melyben alapvetően az OH dönt –, mivel ennek engedélyezésébe ez a szervezeti egység is szervesen bekapcsolódott.

Milyen tervekkel néz a 2023-as év elé?

Amely területeket konszolidálni tudtunk az elmúlt években, azokat továbbra is támogatni és segíteni szeretnénk. Ilyen például a tankötelezettség, az egyéni munkarend és az óvoda- és tanköteles nyilvántartás – ami szintén 2020 óta feladata az Oktatási Hivatalnak – feladatköreinek működtetése.

A korábbi európai uniós projekteket követően – TÁMOP és EFOP – szeretnénk részt venni több tervben lévő projektben, amelyek egyelőre a tervezési szakaszban vannak, de természetesen az OH a következő európai uniós támogatási időszakban is szeretne tevékenyen részt venni és bekapcsolódni a köznevelési rendszert támogató projektekbe.

Paradigmaváltás a tanuláskutatásban

Interjú Setényi Jánossal, a Mathias Corvinus Collegium
Tanuláskutató Intézetének igazgatójával

A Mathias Corvinus Collegium (MCC) Tanuláskutató Intézete élen jár abban, hogy a 21. századi globális oktatásügyi trendek elemzésével miként lehet a megszerzett tudást versenyképes megoldásokká alakítani. A szakemberrel az MCC küldetéséről, a hazai mérésekről és életpályájáról beszélgettünk.

Szöveg: Fodor Richárd

2021-ben jött létre a Mathias Corvinus Collegium Tanuláskutató Intézete, amelyet alapító igazgatónként vezet. Mi volt az intézet létrehozásának legfontosabb célkitűzése, és mik az első fél év tapasztalatai?

Az MCC intézetei elsősorban kutatással és tudomány-kommunikációval foglalkoznak, és csak másodsorban profiljuk a hallgatók oktatása. Az intézetek elnevezései már kijelölik az irányt, tehát nem *környezetvédelemről* van szó, hanem *klímapolitikáról*; nem *globális foglalkoztatáspolitikával*, hanem *migrációkutatással* foglalkoznak. Nem egy *oktatáskutató*, hanem egy *tanuláskutató* („Learning Institute”) intézet jött létre. Az adott szakterületen azokat a területeket választjuk tehát ki, ahol konfliktusok és eldöntendő kérdések vannak, gyakorlatilag kettős nézőpontunk van.

Globális keretekben gondolkodunk, és ezen belül lokális és kárpát-medencei, illetve közép-európai szemüveggel próbálunk olyan megoldásokat végiggondolni és kommunikálni, amelyek a globális igényeket is kielégítik, de az itteni tradíciókba ágyazódnak be. Tehát egy fordító-tolmácsoló szerepről, egy erős tudománykommunikációról van szó. Ennek megfelelően az intézet keretein belül nagyon sok mindent csinálunk, hat kutatási projekt indult el. Ezek a *Globális oktatási narratívák*, *A V4-országok oktatástechnológiai startup világa*, *A munkahegyi tanulás még feltáratlan világa*, egy új típusú, ranking rendszerű *Kárpát-medencei egyetemi versenylista kialakítása* és a *Hatékony és hatásos beruházások a közoktatásban* címet viselik; ez utóbbi egyébként egy fejlesztéspolitikai projekt. Ezekkel a projekkel dolgozunk, amelyek közül mind alkalmazott kutatás és jelentős részben másodkutatás. Vannak persze adatfelvételeink is, de elsősorban stratégiai szintre akarjuk emelni azt a tengernyi kutatást, ami lezajlott már korábbi EFOP-, TÁMOP-, HEFOP-projektek során, illetve nemzetközi szinten, és amelyeket csak a „beavatottak” olvasnak, de ennek a tudásnak nagy része eddig nem hasznosult a közpolitikában és a közszférában. Egyéves projektek ezek, amik által gyors és eredményes dolgokat akarunk produkálni. Emellett a kommunikációra is nagy hangsúlyt fektetünk, jelen akarunk lenni az oktatásról szóló magyarországi és közép-európai közbeszédben.

Az MCC-ben kurzusokat és órákat is tartanak, vagy elsősorban a kutatásra fókuszálnak?

Először a kutatással indultunk, de az ún. „akadémiai reform” keretében bekapcsolódtunk az egyetemisták oktatásába is, így a vidéki egyetemi központokban is el fogunk kezdeni kurzusokat tartani. Erre azért van szükség, hogy egy egyenminőségű MCC-s oktatási portfólió jöjjön létre az egyetemi szakkollégiumokban, tehát ahhoz a tudáshoz, tapasztalathoz, amihez a fővárosiak természetesen könnyebben hozzájutnak, az út nyíljon meg más egyetemi központokban is.

Mekkora csapattal és milyen szakemberekkel dolgoznak jelenleg az intézetben, illetve mik a terveik?

A csapat folyamatosan bővül, egyre többen csatlakoztak az intézethez más intézetekből és központokból; fiatal kutatóktól kezdve együtt dolgozunk egészen

Fotó: Gyurkovits Tamás

„ ... jelen akarunk lenni az oktatásról szóló magyarországi és közép-európai közbeszédben. ”

az olyan elismert oktatáskutatókig, mint például *Halász Gábor*. De említhetném még *Dominek Dalma* kutatásvezetőnket vagy *Hall Melinda* pszichológust is. Ez tehát egy vegyes portfóliójú csapat, ahol van egy erős oktatáspolitikai és oktatásszociológiai irány. Akik az MCC szervezetéből csatlakoztak hozzánk, a kognitív pszichológia területéről érkeztek, és alkalmazott kutatásokat, eszközfejlesztést szeretnének folytatni a tanulás területén.

Nekem tetszik, hogy ez a második terület is megjelent, mert ebben is versenyképesnek kell lennünk. Az a terünk, hogy az év második felében már az ilyen típusú mérésekre, tesztekre alapuló tanulmányok is megszületnek angol nyelven, melyeket nemzetközi folyóiratokban is publikálunk majd. Nagyon erős az MCC-n belül a *Csíkszentmihályi Mihály*-örökség ápolásának szándéka, tehát az egész flow-paradigma, amit integrálni tudunk a magunk oktatásügyi és tanulásügyi gondolkodásába.

MATHIAS CORVINUS COLLEGIUM

Fotó: Gyurkovits Tamás

” **A magyar közoktatásnak nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedően fejlett mérési rendszerei vannak, így a rendszer teljesen átlátható. Ezeket a rendszereket és főbb adattrendeket természetesen minden oktatáskutatónak ismernie kell.** ”

Milyen sikerkritériumokkal dolgozik, mikre figyel az intézet munkája során?

Három területen gondolkodunk sikerkritériumokban. Egyrészt nyilván a tudományos munkának már kiérlelt sikerkritériumai vannak, de a tudományhoz idő kell, így ezek lassabban fognak beérni. Egy-másfél év a beérési idő, most ennek még az elején tartunk. A második ügy az oktatáshoz és a tudománykommunikációhoz kapcsolódik, ezek nagyon konkrét dolgok, szinte minden központban jártunk már, és az előadásokról komoly

értékelések és visszajelzések érkeztek, tehát ilyen értelemben itt elég jól állunk. A harmadik terület, amit szinte minden MCC-s intézetnek, így nekünk is tovább kell erősítenünk, az a külső kommunikáció. Ebben magas elvárások vannak a szervezetben. Ez számunkra egy új terület, úgyhogy tanuljuk az elvárásokat, és igyekszünk alkalmazkodni hozzájuk.

A jelenlegi oktatáspolitikai egyik kiemelt területe a tanulás és a kompetenciák mérése. Milyen fejlesztések történtek a mérések tekintetében az elmúlt időszakban, és milyen eredmények születtek?

A magyar közoktatásnak nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedően fejlett mérési rendszerei vannak, így a rendszer teljesen átlátható. Ezeket a rendszereket és főbb adattrendeket természetesen minden oktatáskutatónak ismernie kell. Ami viszont gyenge pont, az az oktatáspolitikai adatokon alapuló döntéshozatala és cselekvési képessége. Nem véletlen, hogy 2022-ben az egyik kutatási projektünk éppen a hatásos és hatékony oktatáspolitikai beavatkozások természetét kutatta – nemzetközi összehasonlításban. A kihívás már nem az adatbőség és informáltság megteremtése, hanem az ezután következő fejlesztési beavatkozások intelligens kivitelezése egy komplex környezetben. A komplex szót hangsúlyoznám, ugyanis aki a komplexitástól irtózza leegyszerűsítő beavatkozásokat kezdeményez, az szükségszerűen kudarcot vall az oktatás XXI. századi környezetében.

Figyelemre méltó karrierút áll a háta mögött. Az ELTE-n tanult magyar–történelem szakon, majd neveléstudományból doktori fokozatot szerzett. Számátalan intézményben dolgozott oktatáskutatóként, osztályvezetőként, szakértőként, illetve saját tanácsadó céget is alapított. Hogyan illeszkedik az MCC a szakmai életútjába?

A saját tanácsadó céget az MCC mellett fenntartottam, hogy ne veszítsem el a kapcsolatot az üzleti élettel. Erre szükség van, hogy „megtermékenyítse” a gondolkodásmódomat. Az MCC hívására akkor mondtam igent, amikor 60 éves lettem. Ebben az életkorban az ember még csinálhat új dolgokat. Még publikálhat, de a tevékenysége súlypontja szükségszerűen átalakul. Mindabból, amit összegyűjtött, felhalmozott, megtapasztalt, szintetizálnia kell, és át kell adnia a következő generációknak. Erre az MCC ideális terep.

Van a kicsiknek is egy programunk (Fiatal Tehetség Program), van a középiskolásoknak egy országos és Kárpát-medencei programja (Középiskolás Program), és van egy egyetemi szakkollégium, illetve számos, más elemről álló nagy egyetemi program komoly létszámokkal, egyetemi városokban elhelyezett központokkal, tehát az intézet egy regionális központ. Közép-Európa legnagyobb tehetséggondozó rendszerét alakítottuk ki, ami egyértelműen továbbra is bővülésben van.

Az egyetemi „iparba” való betagozódást ugyanakkor nem választottam volna. Tanítottam többször egyetemen, de rájöttem, hogy az nem nekem való. Vannak olyan alkatú emberek, akik ezt nagyon jól bírják, és szeretnek ilyen helyen dolgozni. Nekem ez nem ment, különösen az ezredforduló óta eluralkodó publikációs és reputációs kényszer riasztott. A „publish or perish” világát egyszerűen az egyetemek kritikai potenciáljának lerombolásaként láttam, és aggódva figyeltem az akadémiai hivatás „proletársorba” süllyesztését. Úgyhogy csak óraadóként kóstoltam bele az egyetemi világba. Az MCC Tanuláskutató Intézet egy sokkal rugalmasabb, alternatív szerkezet, amiben valószínűleg sokkal jobban tudják hasznosítani azt, amit át kell adnom. Nekem a következő 5-10 évben az lesz a feladatom, hogy mindent visszaadjak, és vigyázni kell, hogy 70 éves korom után már ezt sem szabad folytatni. Nagy oktatáskutatókat, közgazdászokat és politikatudományi embereket, bölcsészeket figyeltem meg, és bár az idő előrehaladtával a gondolatok kétségtelenül egyre egyszerűsödnek és a végén egészen tisztává, de gyermekivé válnak. Ezzel a huszonéves generáció már nem tud mit kezdeni, mert inkább *Weöres Sándor* játékoságú gyermeki gondolatok ezek. Van bennük bölcsesség, de ezek nem használhatóak abban a létharcban, amibe készülnek belépni a huszon- és harmincéves fiatalok.

Életrajzából és interjúiból széles körű nyitottság rajzolódik ki más kultúrák iránt. Milyen szerepet játszik életében a finn és a kínai élet és kultúra?

Goethe szerint ahány nyelv, annyi ember, ez már szinte közhely. A finn nyelv a szocializmus alatt volt nekem ablaknyitó. Rövidebb időszakokban, de rendszeresen éltem is ott, és viszonyítási ponttá vált. Ez először

elidegeníti az embert az öröklött természetes közegétől, aztán persze visszatalál oda, de mégsem úgy tekint a hétköznapi dolgokra, mint az itt születettek, akik más buborékokat nem ismernek, nekik természetesekek a hazai dolgok. Néha megértően, lelkesen, néha elszörnyedve figyel, ahogy honfitársai élik az életüket. Emellett maga Finnország mára egy átlagos nyugat-európai ország lett, egykori identitását elvesztette, ezért most már nem annyira érdekes. A kultúráját, nyelvét felszívta. Ezt szeretem, az életem része, de alapvetően ez a viszonyítási pont az, ami elsősorban a magyarokra és a magyar viszonyokra való visszacsatolás tekintetében izgalmas. A második ilyen nagy eltávolodás és egy új ablak kinyitása számomra Kína volt. Ez egy nagy ablak, inkább balkon. Több hatása van, az egyik, hogy ha az ember megismeri a kínai kultúrát, akkor boldogabb lesz, eltűnik ez az európai depresszió. Ez egy nagyon erős hatás és egy szintén másfajta „benchmarking” pont, de nagyon más a finnhez képest. Ez egy hegylánc, nem egy szék, ami szintén nagyon-nagyon termékeny összehasonlításokat tesz lehetővé.

Hadd mondjak el egy rövid sztorit erről: egy nagyon okos kínai doktoranduszlanynyal beszélgetek. Felmerül a katolikus egyház ügye, és a cölibátust próbálom elmagyarázni neki. Érti, hogy mit mondom, egy kicsit ingatja a fejét, majd rákérdez egy ázsiai szempontból döntő indikátorra a papi tisztasággal kapcsolatban: húst ehetnek? Ugye egy buddhistánál ez alapvető kérdés. A házasság láthatóan másodlagos kérdés, az ő szemszögükből a legfontosabb, hogy húst ehet-e. Értem én, hogy miért kérdezi, és nagyon ritka, amikor meghökkenek egy interkulturális szituációban, de akkor sikerült. Azt dadogom, hogy igen, persze, ehet. Erre bólint, kicsit unottan, számára innentől nem komoly a kérdés; ha húst ehet, akkor a nőtlenség jelentéktelen, nincs valós önkorlátozása az életben.

Egészen meglepő, érdekes visszacsatolások vannak, és másképp látja az ember a világot. A finneknél csak egy kicsit más fénytörésben, de a kínaiaknál számomra a boldogság részben onnan fakad, hogy a lineáris struktúrákat felszámolja a kínai civilizáció megismerése. Ez a linearitás a progresszió, hogy haladni kell. Kína megismerésével minden spirálissá válik, ciklusok vannak. Az a fejlődés, ami az európaiakat hajtja – ami nyilván nincs –, egy gyerekes elképzelés. A régi dolgok egy magasabb szinten térnek vissza. Ez egy derűs, játékos világszemléletet tesz lehetővé, és ebben nincs helye annak a depresszióknak, amit a haladárok érzene. Amikor visszahullik egy szituáció egy fejletlenebb állapotba, eljutottunk valahova. Ha visszahullik, nekik az a világvége, de ez valójában nem a világvége, csak a hitük dől ilyenkor össze, és ezt megszenvedik. Egyébként szeretem a haladárokat, mert becsületes európai emberek, és a baráti körömmek egy, ma már nem túlnyomó, de jelentős része ilyen komor haladárokból áll.

Érettségi változások: DRÁMA

A közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei

A felmenő rendszerben tanulók számára 2024-től kezdődően új, változó vizsgakövetelmények lépnek érvénybe. **Érettségi változások** című rovatunkban tantárgyanként vizsgáljuk meg a különböző, választható vizsgatárgyak jellemző változási szisztémáit, a jövőben érvényes strukturális ismereti eljárásait. Aktuális lapszámunkban a **dráma** tantárgy változásait vizsgáljuk meg.

Szöveg: Karkó Ádám

2020-ban a *Nemzeti alaptanterv* és *Kerettantervek* bevezetését követően elkészültek a hozzájuk illeszkedő részletes érettségi vizsgakövetelmények is. A követelmények alapján először a 2023/2024-es tanévben, a május-júniusi érettségik alkalmával adnak számot tudásukról a vizsgázók.

A megújuló érettségi vizsgakövetelmények – általánosan interpretálva, az összes érettségire vetítve – korszerű értékelési módszereket határoznak meg, amelyekkel az eddiginél szélesebb teret adnak a diákok önálló problémamegoldásának és kreativitásának. Továbbra is megmaradt az érettségi vizsga kétszintű rendszere, amelyben a kötelező vizsgatárgyak sem változtak meg, így a **dráma** egy nem kötelezően megszbott időpontra esik majd.

Minden jó, ha a kompetencia is jó

A 2024-től érvényes érettségi rendszerben a dráma vizsgakövetelményei között a korábban már meghatározott kompetenciákat érthetjük. Az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei is:

- a vizsgázó legyen képes értelmezni és rendszerezni a dráma- és színháztörténeti, dráma- és színházelméleti, valamint a kortárs színházra vonatkozó ismereteit és élményeit, a látott előadásokban ismerje fel és azonosítsa a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait, idézze fel a tér, idő, tempó, ritmus, a tárgyi világ, a vizuális, kinetikus és vokális hatások sajátosságait és összefüggéseit;
- az alkotótevékenység során adekvát és alkotó módon használja a megismert és általa alkotott kifejezési formákat, alkalmazza a tárgyi világ kínálta eszközöket, ezek művészi formáit, a színházi vizualitás eszköztárát, használja a tér sajátosságaiban rejlő

lehetőségeket, adekvát módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit;

- ismerje fel és alkalmazza a választott előadóművészeti műfajok jellemző eszköztárát;
- ismerje és alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat, értelmezze a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramaturgiai tevékenységek révén;
- ismerje fel és azonosítsa a dramaturgiai szituációk jellemzőit, elemezze és dramaturgiai eszközökkel dolgozza fel a problémahelyzeteket, és vizsgálja meg azok lehetséges megoldási alternatíváit.

„Az ember ezt, ha egykor ellesi”

Mind a 2017-es, mind a 2024-es érettségi vizsgakövetelmények esetében az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoztak és beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei. A 2024-től érvényes vizsgakövetelmények között az alábbi módosítások figyelhetők meg az előző követelményrendszerhez képest:

1. Színház- és drámatörténet

2. Színház- és drámaelmélet: A *Színházi előadások elemzése a gyakorlati drámaelemzés* témakörrel egészült ki. Középszintű követelmény, hogy a vizsgázó legyen képes néhány színházi előadás elemzésére és a tematika adott drámáinak gyakorlati elemzésére. Emelt szinten az az elvárás, hogy a vizsgázó legyen képes néhány színházi előadás elemzésére és a tematika adott drámáinak gyakorlati elemzésére, illetve a *Színházi előadások egyes alkotóelemeinek jelentésteremtő és módosító hatásainak (a színészi játék, a mozgás, a tér, a díszlet, jelmez, kellék, hang/zene) ismerete.*

A középszintű vizsga részei

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga		
120 perc		15 perc	max. 15 perc / fő		
Feladatsor		Egy tétel kifejtése	Háromból két gyakorlati feladat		
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések		Kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára	Előkészített, egyéni színpadi produkció	Előkészített közös színpadi produkció (színielőadás, jelenet) bemutatása
30 pont	30 pont		30 pont	30 pont	30 pont
60 pont		30 pont	2×30=60 pont		

Az emelt szintű vizsga részei

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga		
180 perc			20 perc	20 perc / fő		
Feladatsor			Egy tétel kifejtése	Háromból két gyakorlati feladat		
Általános színház- és dráma-elméleti kérdések	Néhány soros jelenet-elemzést, -értelmezést igénylő kérdések	Elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat		Kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára	Előkészített, egyéni színpadi produkció	Előkészített közös színpadi produkció (színielőadás, jelenet) bemutatása
20 pont	20 pont	20 pont		25 pont	25 pont	25 pont
60 pont			30 pont	2×25=50 pont		

3. Színházi műfajok

4. Drámajáték

5. Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek

6. Bábjáték

7. Színpadi beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés, színjátékos gyakorlat:

Az *Egyéni vagy közös daléneklés* témakörön belül középszintre bekerült a *Legyenek képesek egyéni vagy közös daléneklésre* téma. A tétel kiegészült még egy témakörrel, a *Színházi előadás, jelenet bemutatása* cíművel, amelynek középszintjén elvárás a *Tanári irányítás mellett létrehozott egyéni vagy közös színpadi produkció (előadás, jelenet) bemutatásában való alkotó részvétel*, illetve emelt szinten *Tanári irányítás mellett létrehozott egyéni vagy közös színpadi produkció (előadás, jelenet) bemutatásában való alkotó részvétel*.

Részletek:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/kozismereti_vizsgataryak_2024tol

Részletes érettségi vizsgakövetelmények a 2012-es Nat alapján:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/drama_vk.pdf

Részletes érettségi vizsgakövetelmények a 2020-as Nat alapján:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/drama_2024_e.pdf

Hit- és erkölcsstan vagy etika?

Hittel tanítani

Vermes Ágnes a Szent II. János Pál Pápa Iskolaközpont pedagógusa. Már pályája kezdetén érezte, hogy jó helyen van az egyházi fenntartású intézményben. Az egyházi és állami iskolák közötti különbségekről, illetve a hit- és erkölcsstan-oktatás közötti dilemmáról beszélgettünk „Ági névvel”.

Szöveg: **Vermes Nikolett** | Fotó: Háda Károly

Mióta tanítasz az intézményben?

2019 szeptemberében kezdtem itt tanítani, noha egy tanévvel korábban már volt szerencsém megismerkedni az iskolával, mert itt végeztem az egyetem utolsó félévében a hosszú tanítási gyakorlatomat. Most utólag azt gondolom, hogy már akkor elköteleződtem az intézmény mellett, és ez mind a mai napig így van.

Miért döntöttél az egyházi fenntartású iskola mellett? Van összehasonlítási alapod az állami intézményekkel?

Már gyerekkoromban is fontos volt számomra a közösségi hitélet. 10 évig voltam aktív résztvevője a hittantáboroknak, majd később más ifjúsági közösségeknek, s maig tagja vagyok egy keresztény közösségnek, ahol kortársakkal együtt élhetem meg a hitemet. Jól tudom tehát, mit adhat hosszú távon a hitben megerősített kapcsolat a gyerekeknek, fiataloknak.

A diplomaszerezést követően egy, a lakhelyemhez közeli állami iskolában kezdtem pedagógusi pályafutásomat. Az ott eltöltött egy tanév alatt világossá vált számomra, hogy nekem önazonosabb értékrendszerre van szükségem a munkahelyi környezetemben is, mivel egy állami fenntartású intézmény esetében természetesen más nézőpontokat vesznek figyelembe, mint egy egyházi iskolánál. Az egyházi fenntartású intézményekben elvitathatatlan közös alapunk az Istenben való hit, amire építünk. Persze sok minden múlik a közösségen, az iskola vezetésén, a diákok családjain is. A közösségtől függ, hogy egy intézményben milyen mélységben és milyen minőségben valósul meg az összetartás és összetartozás élménye pedagógusok és diákok között.

A felvételi eljárásban milyen szempontokat vizsgál egy egyházi iskola?

Nagyon fontos, hogy minél jobban megismerjük a családokat, mielőtt a gyermekek megkezdik az első osztályt.

Az ezt megelőző tanévben két alkalommal is találkoztunk velük az iskolanyitogató játszóházban. A gyerekek bejönnek az iskolába, ahol egy játékos délutánt szervezünk nekik, így kicsit közelebb kerülhetünk hozzájuk. Tavasszal – amikor már lezárult a jelentkezés – a hozzánk jelentkező családokkal személyesen beszélget az iskola vezetősége, egy atya, illetve a leendő elsős tanítók. Ezek mind nagyon értékes találkozások, mert a közös hitünknek döntő fontosságú szerepe van a gyermekek teljes körű nevelésében. A hit által meghatározott pedagógiai rendszer egyszerre nevel együttérzésre, kitartásra, alázatra, reményre és békére, aminek köszönhetően szilárd erkölcsi mintázataink lesznek.

Milyen területeken tanítasz?

Alsó tagozatos tanítóként bármely tantárgyat taníthatom, azonban nálunk a „János Pálban” ún. guruló rendszerben tanítunk. Ez azt jelenti, hogy a tanító pár mindkét tagja tanít fő tárgyakat, készségtárgyakat, valamint délutáni napközis tanórát is tart. Az idei tanévet elsősökkel kezdtük. Az a megállapodás, hogy én tanítom a matematikát, az ének-zenét és a testnevelést, a tanító párom pedig az összes többi tantárgyat. Ennek megfelelően minden második napközis tanulói idő jut rám. Szerintem ez egy igazán konstruktív rendszer, ami nagyjából egyenlő munkamegosztással jár, és a gyerekek szempontjából is abszolút helytálló.

A hittant emelt óraszámában tanulják a diákok nálatok?

Igen, heti két óraszámában tanulják a gyerekek a hittant. Mindezek mellett működik az iskolában egy fakultatív délutáni hittan, ahol a hitbéli nevelés mellett nagy hangsúlyt kap a közösségépítés. Itt nem tisztán ismeretátadás történik, inkább a keresztény élet szépségeinek közös megtapasztalása. Ennek a foglalkozásnak az a különlegessége, hogy nemcsak hittant tanító kollégák tartják, hanem aktívan bekapcsolódnak az iskolába járó gyermekek szülei is.

Mesélnél a lelki programokról?

A lelki programok folyamatosan jelen vannak az iskolai életben. Egy félévben egyszer minden osztálynak van külön lelki napja is, amit a tanlelkület szervez. A tanlelkület feladata, hogy lelki programokat szervezzen az iskola számára. Már az alsó tagozaton is van lelki nap: egy az adventi időszak elején, egy pedig hamvazószerdán. Emellett a felső tagozatos diákoknak, illetve gimnazistáknak lehetőségük van rendszeres lelki beszélgetésekre. Nemcsak atyák, hanem hitoktatók és mentálhigiénés szakemberek kísérik a diákok lelki életét. Ez egy egyedülálló gazdagsága az iskolai pedagógiai programunknak, ami által a diákok erős háttértámogatást kapnak a hitéletükben is.

Ezek a programok miben térnek el a többi iskolai eseménytől?

Elsősorban a lelki események szervezésében. Ezeken a programokon alapvetően a lelkünkkel foglalkozunk, de minden más jellegű iskolai eseményünkön is megjelenik a lelkiség. Tanév elején mindig szervezünk egy családi napot Kamaraerdőn, amit közös imádsággal kezdünk. A tanév végi osztálykirándulásoknak vagy a többnapos iskolai programjainknak ugyanúgy része a reggeli, illetve esti közös imádság, mint az iskolában a tanítás elején, illetve a nap végén. Vannak vicces helyzetek, amikor például elmegyünk egy múzeumba, megérkezéskor a gyerekek sokszor „Jó napot kívánok!” helyett automatikusan „Laudetur Jesus Christus!”-t köszönnek.

Milyen eredményeket tudnak felmutatni a keresztény elvek szerint tanított gyerekek?

Szerencsés helyzetben vagyunk, mert a gyerekek otthon is ugyanazokat az értékeket kapják, mint itt, az iskolában. Az eredmények ebben a tekintetben nem objektívek, hiszen mindnyájunk közös célja, hogy Krisztusnak elkötelezett keresztényekké legyünk. A mi munkánk – többek között – ebből a szempontból is nagyon izgalmas, mert a nevelés gyümölcse sok esetben csak később érik be, amikor már nincs napi kapcsolatunk a diákokkal. Ugyanakkor nincs is annál nagyobb öröm, mint amikor évek múlva visszalátogatnak az alma materbe azok a diákok, akiknek még az özszeadást, kivonást tanítottuk, és megosztják velünk, miként alakul az életük. Ez mindenképp megerősítésül szolgál, hogy az iskolában kapott értékeket továbbvitték, és életük későbbi szakaszaiban megsokszoroztják azokat.

Egyházi iskolák között van jellemző eltérés? Például a hitgyakorlat szempontjából?

Természetesen vannak eltérések az egyházi iskolák között. Például némely iskolában heti rendszerességűek a szentmisék; de vannak, ahol más lelki programokkal töltik meg ezt az időt. Nálunk a János Pálban minden hónap első péntekén van szentmise, ahol az egész iskolaközpont részt vesz, ezen felül negyedik osztálytól felfelé hetente van osztálymise. Nagyon bizakodó vagyok – és a személyes tapasztalat is megerősít – azt illetően, hogy a szentmise nem csupán egy „kötelező program” a diákjaink számára, hanem a hitünk megtapasztalásának szerves része. Az iskolánk mottója: „Semper altius” – ami annyit jelent: mindig magasabbra. Szerintem ez egy szép üzenet a hitünk növekedéséhez.

Sokaknak kérdés: etika vagy hit- és erkölcsstan. Te melyiket javasolod?

Az én perspektívámból ez egyértelmű. Habár hozzá kell tennem, ismerek olyan vidéki iskolákat, ahol az etikaóra – a tanító értékrendjének köszönhetően – éppolyan mélységű tud lenni, mint egy keresztény iskolában a hittanóra. Szóval van ebben némi szabadságunk, de természetesen a kettő nem egészen azonos. A lényeg ta-

lán az volna, hogy mind a hittan, mind az etika a diákok lelki, szellemi növekedését támogassa.

Az iskolánkba sok olyan gyerek jár, akik aktívan sportolnak, napi rendszerességgel járnak edzésre, hétvégén pedig versenyekre. Ez nemcsak fegyelmezettséget kíván, hanem egy plusz helyállást egy másik közösségben. Azt gondolom, nem lehet egyszerű keresztény fiatalként egy olyan (sport)közösség teljes értékű tagjaként jelen lenni, ahol adott esetben más a vallásgyakorlat, mint otthon vagy az iskolában. Az előző osztályomban volt egy kislány, aki versenyszerűen kosárlabdázott. Amikor hétvégén meccs volt, nem mindig tudott elmenni vasárnap szentmisére. Ilyenkor a hétfő reggelt az iskola kápolnájában kezdte. Szerintem ez remekül példázza azt, hogy mennyire fontos tud lenni egy gyermek életében a hit. Hálás vagyok, hogy néhány évig én is kísérhetem őket ezen az úton.

Hit- és erkölcsstan vagy etika?

Ha jól vezetjük az életünket, akkor biztosan jobban boldogulhatunk a mindennapokban

Éles viták övezik a hit- és erkölcsstan és az etika tantárgyat abban a kereszteződésben, ahol a szülőknek dönteniük kell, gyermekük melyik tantárgyat tanulja. A tévhitek azonban belevetnek bennünket abba a csapdába, hogy úgy kell választanunk két igazán hasonló tantárgy közül, mintha azok egymás ellentettjei lennének, miközben ez nem teljesen igaz. Az etika-oktatás céljáról, a hittan és az etika tantárgyak szerves összefüggéséről **dr. Szenczi Árpádot**, a Károli Gáspár Református Egyetem pedagógia, etika- és erkölcsstanoktatóját kérdeztük.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: Kósa Zoltán

Mi az etikaoktatás célja Ön szerint?

Az erkölcsstan- és etikaoktatás alapvető célja a *Nemzeti alaptantervben* (Nat) és a *Kerettantervekben* is egyértelműen megfogalmazódik. A Nat az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat. Az etikaoktatás tekintetében különösen is érvényesülnek a személyes és társas kapcsolati kompetenciák, a kreativitás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái.

Saját véleményem megegyezik a tananyagfejlesztő csoportunk közös véleményével, amelynek vezetője és kerettantervi szakértője vagyok. Szerintem fontos annak a felismertetése, hogy a kulturális hagyományokban gyökerező társas szabályok, az egyén gondolkodásában formálódó erkölcsi elvek, az ember szocio-emocionális készségei hozzájáruljanak az egyéni és közösségi identitás formálódásához, stabilitásához, valamint az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtéséhez.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok azonosításában és a saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Szükségszerű, hogy a kultúránkra jellemző normák és közösségi értékek értelmezése során készítse fel a tanulót arra, hogy egyéni életvezetését és változó társas környezetét erkölcsi szempontból is következetesen mérlegelje, fejlessze.

A rovat másik interjújában egy egyházi iskolában tanító pedagógus nézőpontját ismerhettük meg. Ön szerint miért érdemes az etikát választani? Milyen szempontokat mérlegeljen a szülő a döntésnél?

A családi és az iskolai nevelés akkor harmonikus, ha a nevelési cél, az emberkép, az értékrendszer összhangban van. A nemzeti köznevelésről szóló törvény rendelkezései szerint az általános iskola 1–8. évfolyamán az etika tantárgy oktatása kötelező tanórai keretben történik. A hit- és erkölcsstan oktatás tartalmát az egyházi jogi személy határozza meg. Közös követelmény, hogy az Alaptörvény preambulumban megfogalmazott zsidó, keresztény/keresztény értékrendünk, identitásunk, kultúránk az etika, vagy a hit- és erkölcsstan tárgyában is megvalósuljon. A szülő döntése, hogy az állami iskolában, a vallás és lelkiismereti szabadság alapján válassza meg a tárgyat. A különböző felekezeti hovatartozás döntő lehet, hiszen ebben az esetben a hitvallás egyértelműen dominál. Amennyiben a család nem tartozik egyetlen egyházi közösséghez sem, akkor az etika választása mellett érdemes dönteni. Az egyházi fenntartású iskolák esetén az evidens, ha a tanuló hitvallásának megfelelő hit- és erkölcsstant választják.

Hogyan néz ki egy etikaóra? Milyen elemek mentén épül fel egy óra, illetve milyen struktúra alapján dolgozták ki az etika kerettantervet?

A tantárgy alapvetően fejlesztésközpontú. Elsődlegesen az erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának folyamatos gazdagítása, szükség esetén újraértelmezése, valamint élethelyzetekre vonatkoztatása történik. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenysé-

gek olyan képességeket is fejlesztenek, amelyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az órákon a tantárgy jellegénél fogva elsősorban a személyes és társas, illetve a társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciáit fejlesztik. Módszer-tani készlete a kommunikációs-anyanyelvi kompetenciát erősíti, például az önkifejezés, beszélgetés, vita alkalmazásával, az önálló és csoportos ismeretgyűjtés a tanulási és digitális kompetenciákra támaszkodik és azokra hat. Az életvezetési készségek, ismeretek fejlesztése a kreatív, innovatív kompetenciákat, az együttműködés megtapasztalása a munkavállalói kompetenciákat is erősíti. Az egyes témák feldolgozása a tanulót a megfontolt döntéshez és véleményalkotáshoz hiteles információ megszerzésére készíti.

A tanórák tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek. Mindebből következik, hogy a tantárgy elsősorban a tanuló gondolkodását, személyes tudását helyezi középpontba, és természetes erkölcsi ítélőképességére, etikai szemléletére alapoz.

Az egyházi iskolákban is van etika tantárgy. Mi az oka, hogy az egyházi iskolákban is oktatnak emberismeretet?

A nevelés-képzélméletek európai alapjai többek között a német „Bildungstheorien” antikvitásban gyökerező háromdimenziós létezését, a szóma-psziché-pneuma egységét, intenzív teljességét jelzik. A teológiai antropológia szerint az ember igazi determináló ereje a szellem, ami képes felülemelkedni a szomatikus, pszichés adottságain – kapott talentumain – a nevelés, később önnevelés útján, és autonóm személyiséggé, perszónává válik. A nevelés középpontjában az abszolút szép és jó, az Isten áll mint tökéletes teljesség. Az erkölcsstan az emberképet átvette a teológia és a humanizmus emberkép-ábrázolásából, hiszen ez a kettő egymással mindig kibékíthető volt a köznevelési rendszerekben, így *Eötvös József* vallás- és közoktatásügyi minisztertől kezdve 1948-ig egységes tantárgyként, hit- és erkölcsstan néven szerepelt a tantárgylistákon, később pedig szétváltak hit- és erkölcsstan és etika tantárgyakra.

Mi az etikatankönyvek szerepe a tanítás során? Hogyan segítik a pedagógusok és a diákok munkáját az órai, illetve az otthoni ismeretelsajátítás során?

Az etikatankönyvek felépítése évfolyamonként hasonló. A leckék egy-egy gondolatébresztő idézettel és kérdésekkel kezdődnek. Ezeket feladatok követik, amelyek megbeszélésre, vitára hívó páros vagy csoportos munkaformában is végezhető. A diákok fantáziájára is szükség van a dramatikus játékokhoz vagy projektek megvalósításához. Többféle szöveggel találkozhatnak:

irodalmi idézetekkel, informatív, magyarázó szövegekkel, valamint különböző esetek leírásával. A képek nem csupán illusztrációk, legtöbbször feladat is kapcsolódik hozzájuk. Ezeket gondolatébresztőnek szántuk, melyek segíthetnek a témák értelmezésében, megértésben. A leckék utolsó oldalán található *Összegző kérdések* segítségével összefoglalják a témák tartalmát. Önálló munkára ajánlunk kutatófeladatokat a *Nézz utána!* cím alatt, végül érdekes könyveket, filmeket, honlapokat is kínálunk számukra. A fejezeteket a *Visszatekintő* oldalak zárják, amelyek összefoglaló feladatokat tartalmaznak. A tankönyv utolsó részében érdekes olvasmányokat, játékokat, feladatokat ajánlunk a leckékhez a *Gyűjteményben*. Ezeket piktogrammal jelöltük. A tankönyvben nagyon sok feladatra van lehetőség, amelyekből szabadon vagy közös megegyezés alapján válogathatnak a tanulók.

Minden tanárnak van saját értékrendje. Hatékony lehet az, ha több különböző értékrenddel rendelkező tanár oktatja az etikát a tanulóknak?

Az elmúlt évtizedek pedagógiája belátta, hogy az értékrelativizmus, a semlegesség utópia. Egy közös kultúrában élő emberek hatnak egymásra, átörökítik korábbi értékes hagyományait, együttélési szokásaikat. Az etikatanár képesítési követelményei között számtalan kritérium biztosítja, hogy ha különböző személyiségjegyekkel, sajátos, egyedi látásmóddal is felvértezettek a pedagógusok, értékrendjük, attitűdjük a közös nevelési cél irányába vigye az enkulturalizációs és a perszonalizációs nevelési folyamatot.

Hogyan lehet osztályozni etikaórán? Hogyan oszthat érdemjegyeket a tanár a diákoknak?

Az osztályozás pedagógiájának szokásrendszere sajnos minden tantárgyra rávetíti a szubjektivitást. Erre egy iskolai társas-felelősségi példa szolgáljon *Karácsony Sándor* egyik írása alapján a következőképpen: „Osztályozás előtt áll az iskola, értesítőt várnak a szülők, hadd korlátozza ez az időszerűség vizsgáldásunk körét a problémakörnek erre a szeletére: mi okozza valójában ilyenkor a tragédiákat, olyan hiba, amelyen iskola és szülői ház valami úton-módon, közös erővel még segíthetnének is? Az igazság ezzel szemben az, hogy az osztályzat már csak azért is közös produktuma a gyermeknek, az osztálynak, az iskolának meg a szülői háznak (sőt még mindezeket túl sok minden egyébnek és sok mindenki másnak), mert hiszen az egész »diákpálya« közös produktum. A fogalomzavar első következménye aztán egy egészen lelkiismeretlen felelősségáthárítás. Normális gyermek ezt az igazságtalanságot egyszerűen képtelen elviselni, s a bizonyítvány kiosztást igazán nem a legértékesebb elemek »bírák« ki baj nélkül, hanem a közömbösebbek vagy az eltompultak.” Ha azonban etikailag is értékeljük a gyermeki produktumot, az osztályzatot, akkor a felelősség megoszlik!

Tehetséggondozás a gyerekeknek, szupervízió a pedagógusoknak

Ma Magyarországon a tehetségek gondozása jó úton halad. Már az általános iskolának is több lehetősége van arra, hogy azonosítsa a tehetségeket, majd segítse őket az útjukon, a mentortanárok feladata pedig ennek a folyamatnak a támogatása. Fontos lenne azonban az is, hogy a gyerekek mellett a pedagógusok is segítséget kapjanak. **Szabó Gabriellával**, a Kecskeméti Széchenyivárosi Arany János Általános Iskola igazgatójával beszélgettünk az intézményükben zajló tehetséggondozásról és a mentortanárok szupervízióval való részvételéről.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia | Fotó: Leiner András

„A tehetség ott szunnyad benned, s hidd, varázsolni sem nehéz! Ha tudod azt, hogy mit kell tenned, segít a szív, s a józan ész” így kezdi Aranyosi Ervin *Tehetség* című versét, de lássuk be, hogy a szívnek és a józan észnek is szüksége van útmutatásra, főleg, ha általános iskolásokról van szó. Erre a feladatra a szülőkkel együttműködve a pedagógusok hivatottak, de ahhoz, hogy az útbaigazítás tényleg hasznos segítség legyen, valami módon a pedagógusokat is segíteni kell, ugyanis a tehetséggondozást megpályázni és a gyakorlatban megvalósítani teljesen más jellegű feladat. A tehetség kibontakoztatása egy folyamat, amely nemcsak a gyermekek táalentumaira, hanem a pedagógus legfőbb munkaeszközére, a személyiségére épül. Egy kimagasló eredményű gyermek útbaigazítása attól is függ, hogy milyen a kapcsolata a pedagógussal, illetve a pedagógusnak milyen a kapcsolata a szülőkkel. Szabó Gabriella ezt így fogalmazta meg: „A legtöbb tehetséges tanuló szinte mindenben motivált, a nehéz feladat ebben azt megtalálni, ami neki a jövőjéhez kellhet, ami tényleg segítség a számára, emellett a szülőkkel való együttműködés is nagyon fontos.”

A Kecskeméti Széchenyivárosi Arany János Általános Iskola régóta elhivatottan foglalkozik tehetséggondozással, így az évek során számos szakmai tapasztalatot szereztek a fiatalok segítségével. Először *Kiváló Akkreditált Tehetségpontként* működtek 2013-tól, majd 2016-ban megkapták az *Európa Tehetségpont* címet, majd mindezek mellett 2017 májusában *Minősített Tehetséggondozó Műhely* (MTM) is váltak. Ez utóbbi címre azok az iskolák pályázhattak, akik már elkötelezettek voltak a tehetséggondozás mellett, akik hagyományos tehetséggondozó programmal rendelkeztek. A Kecskeméti Széchenyivárosi Arany János Általános Iskolát – melyhez 2017-ben még két tagintézmény is tartozott: a Lánchíd Utcai Sport Általános Iskola és a Móra

Ferenc Általános Iskola – 130 pályázó közül választották ki, és nyerte el a konvergenciaregiós MTM címet. Az előző évben ismét kiírták a pályázatot, szintén öt évre, így már biztos, hogy az intézmény – mely jelenleg az Arany és a Móra iskolát jelenti – továbbra is MTM lesz, és így a következő években a Kiváló Akkreditált Tehetségpont titulust is automatikusan megkapja.

Arra a kérdésre, hogy a gyakorlatban hogyan történik a tehetséggondozás, az igazgató részletesen elmagyarázta, hogyan zajlanak a folyamatok iskolájukban. Először tehetségazonosítás történik, többek között tesztek segítségével mérik fel a gyerekeket. Ezt a kifejezetten a tehetségek felkutatására fókuszáló felmérést a 3–4. osztályosokon végzik el, majd összevetik az országos eredményekkel, megvizsgálják, hogy azok a diákok, akiket a tanárok tehetségesnek gondolnak, a tesztekben is hasonló eredményeket mutatnak-e, mint az országos mérési eredmények. Ezt követően kiválasztják a tehetségígéreteket, akik emelt szintű oktatási csoportba kerülnek. Az igazgató itt hangsúlyozta, hogy ezek mellett számos szakkörön is részt vehet minden diák. Az iskolában működik művészeti szakkör, énekkar, matematikai és természettudományos szakkör is. A tehetséggondozásnak náluk része a nyolcadik osztály utáni nyomonkövetés is. A legtehetségesebb diákok esetében ez annyiban más, hogy róluk portfóliót alakítanak ki, mely alapján vizsgálják később az előrehaladásukat. Az igazgató kiemelte: „Nagyon fontosnak tartjuk az utógondozást is. Ezt egyrészt a középiskolai tanulmányok alapján tudjuk megtenni, másrészt van saját versenyünk is, a *Varjú Lajos Természettudományos verseny*, melyre a volt tehetséges diákok és a korábbi helyezettek visszajönnek, és ők adják át a díjakat.” De itt még nem ér véget az Arany iskola tehetséggondozó története, hiszen a versenyeken és a szakkörökön kívül náluk a tehetségek mentorálása is a tehetséggondozás része,

Csapatban könnyebb?

mely rendszerint személyre szabott, komplex segítségnyújtást jelent. Szabó Gabriella hangsúlyozta: „Nagyon sokat jelent a gyerekeknek ez a lehetőség, mivel teljesen más, amikor egy osztályban harminc fővel foglalkozik egy pedagógus, vagy hetente kétszer negyvenöt percben csak az adott gyerekre figyel.” Majd hozzátette: „Ennek a fajta segítési módnak is lenne jövője.”

A mentortanároknak pedig az Arany iskolában az MTM egyik programelemeként lehetőségük van szupervízió is részt venni; ami azt jelenti, hogy egy szupervízor szakember irányításával megbeszélhetik a tehetségek fejlesztésével kapcsolatos konkrét eseteket, reflektálhatnak saját mentori munkájukra, miközben nagyobb rálátást kapnak saját mentális működésükre is. Fejleszthetik önreflektív kompetenciájukat, és együtt gondolkodhatnak a többi mentorral. Ezeket a szupervíziókat Budapesten rendezik meg, kéthavi rendszerességgel, ahol az ország MTM-mentorai csoportokra osztva gyűlnek össze. Arra a merész, ám logikus kérdésre, hogy hasznos lenne-e, ha a tantestületnek is lenne szupervíziója, nem csak a mentortanároknak, az igazgatónó így fogalmazott: „Ha megfelelő időben és megfelelő hosszúságban szólítjuk meg a pedagógusokat, mindenkinek a javára válik”, továbbá hozzátette: „Ha lenne rá lehetőség, én élnék vele, mert sok tapasztalatot tudunk begyűjteni ezáltal, és mert a közös együtt gondolkodásnál nincs jobb.”

A gyerekek tehetséggondozása, bár még sok teendőt igényel, évek óta jó úton halad. Azok az intézmények, amik a napi feladatok mellett még a tehetségeket is segíteni szeretnék, találnak erre lehetőségeket, pont úgy, ahogy a Kecskeméti Széchenyivárosi Arany János Általános Iskola is. Innovatív pedagógiának igazán az számítana, ha lehetősége lenne a tantestületeknek – legyen szó óvodáról, általános iskoláról vagy középiskoláról – egy külsős szakemberrel csapatként beszélgetni, eseteket irányítottan átbeszélni. Olyan szakemberrel, aki nem az intézmény falain belül tölti a munkaidejét, mert legtöbbször távolabbról jobban látható, hol van a pókháló elszakadva. Itt még nem tartunk, de ha egyszer eljutunk ide, jó tudni, hogy van előttünk egy minta, az MTM program szupervíziója, mert ahogy Szabó Gabriella igazgatónó is fogalmazott: „Fontos a munkaeszközünk, azaz a személyiségünk karbantartása.”

A tojás és a gravitáció

Működik a gravitáció?

Mi leszek, ha nagy leszek?

Esetleg műszaki szakember?

Tudom-e értelmezni a leírást?

Olvasóvá csak olvasó ember tud nevelni

A digitális fejlődéssel párhuzamosan felmerül a kérdés, hogy mennyire olvasnak a mai fiatalok, és hogyan lehet elérni azt, hogy ne csak bejegyzéseket, hanem könyveket, illetve tankönyveket is olvassanak. Az olvasóvá nevelésről, a szülők és a pedagógusok számára egyaránt elérhető módszerekről és lehetőségekről, valamint a mesekönyvválasztásról is beszélgettünk **dr. Szinger Veronikával**, a Károli Gáspár Református Egyetem tanárával, aki a Magyar Olvasástársaság elnökségi tagja is.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia** | Fotó: Makra Csaba

Hol kezdődik az olvasóvá nevelés?

Kodály Zoltán elhíresült mondatát a gyermek zenei neveléséről – ami kilenc hónappal a születése előtt kezdődik – az olvasóvá nevelésre is vonatkoztathatjuk. A szülőknek van egy olvasói „előéletük”, ami egy nagyon összetett dolog: attitűd az olvasással, a könyvekkel kapcsolatban, ami lehet pozitív vagy negatív, viszonyulás a különböző írásos tevékenységekhez és a kapcsolódó intézményekhez (könyvtár, könyvesbolt); jó esetben rendelkeznek kialakult irodalmi ízléssel, preferenciákkal, az írásbeliséghez kapcsolódó szokásrendszerrel. Az újszülött ebbe a gazdagabb vagy szegényebb literációs környezetbe érkezik, és legkésőbb a születéssel elkezdődik az a folyamat, amit bontakozó írásbeliségnek hívunk. Ennek része a mondókázás, verselés, éneklés, mesélés, a korai érdeklődés a betűk világa iránt, a kisbabáknak és a nagyobb gyerekeknek szóló könyvtári programok. És természetesen beletartoznak a gyerekkönyvek, a „pancsoló” könyvektől, formakönyvektől kezdve a leporellókon át a mesekönyvekig, amiket gyakran együtt böngésznek a családtagok.

Milyen céllal jött létre a Magyar Olvasástársaság, mi a fő feladata?

A Magyar Olvasástársaságot (HUNRA – Hungarian Reading Association) 1991-ben alapították olvasáskutatók, könyvtárosok, pedagógusok, nyelvészek, szerkesztők, gyógypedagógusok és pedagógusképzéssel foglalkozó szakemberek. A társaság tevékenysége rendkívül sokrétű: konferenciák szervezése, kiadványok megjelenítése, az olvasásra nevelés és az olvasásterápia módszereinek, az olvasáskutatás, a gyermekirodalom-kutatás nemzetközi eredményeinek terjesztése, megismertetése, és a gyakorlatba való átültetése határon innen és túl. Számos izgalmas program, kezdeményezés kapcsolódik az Olvasástársaság nevéhez, lehetetlen vállalkozás lenne ezeket most mind felsorolni, a teljesség igénye nélkül emelnék ki néhányat. Minden évben megrendezzük *Benedek Elek* születésnapja tiszteletére a népmese-konferenciát. Szintén a HUNRA indította el az *Olvasó-társ* programot, amelyben először önkéntes egyetemisták olvastak fel hátrányos helyzetű gyerekeknek, később középiskolások alsó tagozatos tanulóknak. A *Visegrad olvas a gyerekeknek* elnevezésű nemzetközi projekt keretében olvasásnépszerűsítő kampányt szerveztünk az ország különböző pontjain. Lokális szinten könyvkelengye programot valósítottunk meg, amikor ajándék könyvsomagot adtunk át újszülöttek családjainak, valamint olyan „szupernagyiknak”, akik tanfolyam keretében váltak hivatásos nagyszülőkké. Jelenleg a Budapest Könyvfőváros programsorozatára készülünk Könyvjátszótér kezdeményezésünkkel, de bekapcsolódunk a Fenntarthatósági Témahétbe is könyvrajnlókkal, irodalmi pályázatok zsűrizésével.

Ön mióta a tagja a Társaságnak?

Arra már nem is emlékszem, hogy mikor lettem a Magyar Olvasástársaság tagja, olyan régen történt. Először szakértőként vettem részt a Társaság munkájában, majd 2015-ben választottak meg tanácsstagnak, azóta folyamatosan kiveszem a részem az elnökség feladataiból.

Hogyan változtak a fiatalok olvasási szokásai a digitális fejlődéssel?

Vitathatatlan, hogy a digitális eszközök életünk részévé váltak, számos területen kifejezetten hasznosak: segítenek a munkában, tanulásban, ügyek intézésében, jelen vannak a szabadidő eltöltése során. Problémát jelent az aránytévesztés, a határok eltolódása, ha például a személyes kapcsolattartás, beszélgetés, mesélés vagy a hagyományos olvasás rovására megy az okoseszközök túlzott használata. Azért hangsúlyozom a „hagyományos” szót, mert természetesen a digitális eszközökön is tudunk olvasni, csak hogy a digitális olvasás, hipertextolvasás a „digitális benszülöttek” számára is egy rendkívül bonyolult folyamat, amelyről számos vizsgálat kimutatta, hogy korántsem valamiféle mindenkinek mindig jó eljárásról van szó. Ráadásul a webvilág egyik következménye a felszínes olvasás, ezért ezzel is foglalkoznunk kell. Nem gondolnám, hogy ki lehet vagy ki kellene iktatni ezeknek az eszközöknek a használatát, ugyanakkor támogatom a mértéktartást és a kompromisszumos megoldásokat. A tabletre készített vagy letölthető könyvek például lehet, hogy vonzóbbak egy tinédzser számára, mint a papíralapúak. Így is meg lehet ismerkedni szépirodalmi művekkel. Kifejezetten motiváló az is, ha a tanító vagy tanár az olvasókönyvi, tankönyvi feladatokat Learning Apps tankockákkal színesíti. A digitális literáció számos lehetőséget rejt a hagyományos írásbeliség kiegészítésére. A tízéves fiam és az osztálytársai például ki nem hagynák az évente megrendezett Digi Könyvmoly tábort, ahol sikerül egészséges egyensúlyt teremteni a hagyományos, papíralapú könyvolvasás és a digitális feladatok megoldása között, amit könyvtári programok, drámafoglalkozások, sport-, és egyéb játéktevékenységek egészítenek ki a táborra választott regényhez kapcsolódóan.

Milyen lehetőségek, módszerek vannak a szülők és pedagógusok kezében a felnövekvő generáció olvasóvá nevelésére?

Könyvtárnyi irodalma van az olvasóvá nevelés kérdéskörének, nehéz erről a témáról röviden beszélni. Egy-két dolgot mégis kiemelnék. Hallgatóimnak, a leendő pedagógusoknak és leendő vagy gyakorló szülőknek szoktam mondani, hogy olvasóvá olvasó tud nevelni, vagyis fontos szerepe van a példamutatásnak. Az első kérdés kapcsán már említettem a gazdag literációs környezet jelentőségét, ahol az olvasás rendszeres tevékenység, a könyv érték, ünnepekkor ajándék. Az Olvasástársaság elkötelezett abban az irányban, hogy minden gyermeknek jár napi húsz perc mese (nem a filmnézésre gondolunk, hanem azokra a meghitt együttlétekre, amikor szülő és gyermek egymásra figyel a közös mesélés, olvasás szeretetkapcsolatában). Bölcsődében, óvodában is elengedhetetlen a napi szintű mondókázás, verselés, mesélés, a színvonalas gyermekkönyvek rendszeres használata, az irodalmi művek kreatív, interaktív felhasználása. Iskoláskorban az olvasási motivációt csökkenti, ha a gyermek olvasási nehézségekkel küzd. Ilyen esetben fontos a megfelelő fejlesztőprogram (pl. a Meixner-féle program), fejlesztőpedagógus segítsége.

Az olvasási készség kialakításához és megszilárdításához elengedhetetlen, hogy az iskolás gyermek sokat olvasson, ehhez pedig az ő szintjének és érdeklődési körének megfelelő olvasmányok kelljenek. Attól tartok, a gyerekek preferenciáit kevésbé veszik figyelembe a kötelező olvasmányok meghatározásakor, véleményem szerint sokkal több – az adott korosztálynak szóló – érdekes, izgalmas kortárs irodalmat kellene bevinni az oktatásba, figyelembe véve a fiúk és lányok eltérő érdeklődését is. Rengeteget jelentenek az iskolán kívüli, mondjuk könyvtári programok, kampányok, versenyek (pl. Kölyökolvasó) is.

A folyamatosan bővülő mesekönyvínálatból milyen szempontok alapján érdemes válogatni?

A legfontosabb cél, hogy a gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő, színvonalas művekkel kerülhessen kapcsolatba. Nagy általánosságban a könyvek kiválasztásakor érdemes odafigyelni a szöveggondozásra, szövegminőségre, nyelvi igényességre, az illusztrációra, a gyermek életkora alapján a kép-szöveg arányára és a könyv tartósságára is. A népmesék például letisztult alkotások, így a színvonaluk nem kérdőjeleződik meg (kivéve, ha deformált, a felismerhetetlenségig kifordított mesei szerkezettel találkozunk egy-egy átíratban). A jó műmesék kiválasztásakor nehezebb helyzetben vagyunk, azért is, mert valóban sok kiadó és

rengeteg mesekönyv van a piacon. Javaslom a nagyobb, ismertebb kiadók által megjelentetett könyveket, ahol a hozzáértő szakemberek, szerkesztők munkája nagyobb garanciát jelent a minőségre. Szerencsére számtalan blog, internetes oldal is foglalkozik gyerekkönyvek bemutatásával, tudom például ajánlani a Gyerekirodalmi adatbázist az Olvasástársaság honlapján. Az előzetes tájékozódás megkönnyíti a választást. Ismerkedjünk meg például a díjazott könyvekkel. A gyerekkönyvekhez értő könyvesbolti eladók is szívesen segítenek a vásárlásban (azzal azért vigyázzunk, hogy nem feltétlenül a legjobb marketinggel rendelkező könyvek egyben a legjobbak is). És ne feledkezzünk meg a gyerekkönyvtárosokról sem, akiknek szakmai kompetenciájához tartozik akár a legfrissebb gyerekirodalomban való tájékozottság. Érdemes ellátogatni – gyerekekkel együtt – a könyvfesztiválokra és -vásárookra is.

Miért fontos a kötelező olvasmányok elolvasása?

Nem szeretem a kötelező jelzőt ebben a szókapcsolatban, egyrészt mert gyakran negatív érzelmek kapcsolódnak hozzá, másrészt arra utal, hogy az azonos életkorú gyerekeknek ugyanakkor kell az iskolai kánonba bekerült irodalmi alkotásokat elolvasniuk, függetlenül nemtől, érettségtől, érdeklődési körtől, előzetes (olvasási) tapasztalatoktól, szövegértési szinttől. Sokan el sem olvassák a kötelezőket, vagy ha igen, nagyon nem mindegy, hogy azt örömmel, élvezettel teszik, vagy kötelességből, mert vannak olyan iskolai feladatok, elvárások, amiknek muszáj eleget tenni. Jobban kedvelem a közös olvasmány elnevezést, ami azt is lehetővé teszi, hogy ne feltétlenül az egész osztálynak, hanem egy-egy kisebb csoportnak legyen közös könyvalapja a beszélgetésekhez, vitákhoz, feladatokhoz és tevékenységekhez. Legyenek olyan közös könyvek is, amiket a tanár és a diákok együtt határoznak meg! Ehhez elengedhetetlen a tanár felkészültsége, rálátása nemcsak a klasszikus, hanem a kortárs ifjúsági irodalomra is.

Az iskolai kánonba bekerült művek olvasását egyébként fontosnak tartom, csak nem mindenkinek akkor javasolt, amikor az a tankönyvben szerepel, hanem később. És bizony vannak és lesznek olyan fokú olvasási nehézséggel küzdő gyerekek, akiknek teljesíthetetlen kihívás megbirkózni a kötelező klasszikusokkal. Számukra például a hangoskönyv biztosíthat az olvasástól eltérő, de azért mégiscsak irodalmi élményt. Ne feledjük, a Nat csupán elveket, célokat és fejlesztési követelményeket fogalmaz meg, és bár a kerettantervben szerepelnek könyvcímek, ezek inkább ajánlások. Leginkább a tankönyvek határozzák meg a kötelezőket. Ugyanakkor a kötelező olvasmányok megszerettetésében nagyon sok múlik a tanító, tanár leleményességén, kreativitásán, módszertani kultúráján. A Magyar Tanárok Egyesületének honlapján számos pedagógiai segédanyag található, ami segítheti a kötelező/közös olvasmányok feldolgozását. Érdemes például attól a pedagógustól tanulni, akinél egy egész negyedikes osztály rajong a *Kincskereső kisködmön*ért. Volt szerencsém látni azt a munkafüzetet, amit a tanítónő Móra könyvéhez készített: természetesen és roppant érdekes módon hozta közel a tanítványaihoz azt a világot, amiről joggal gondolhatnánk, hogy a mai gyerekek már nem értik.

Mennyiben tér el egy tankönyv olvasása, értelmezése egy könyvtől? Van bevált módszertana a tankönyvi anyagok feldolgozásának, értő olvasásának?

A PISA-vizsgálatok egyik legfontosabb tanulsága, hogy az úgynevezett elkötelezett olvasók teljesítenek a legjobban a nemzetközi olvasásfelméréseken. Ki az elkötelezett olvasó? Aki saját kedvtelésére is olvas, sok időt szán a szórakozási célú olvasásra, és változatosak az olvasmányai. Vagyis a szabadidős olvasás egyértelműen jó hatással van az iskolai teljesítményre. A jó olvasóknál már automatikusan működnek az olvasási stratégiák. Rengeteg olyan olvasási stratégiát ismerünk, amelyek tanulhatók, gyakorolhatók, és bizonyítottan fejlesztik a szövegértési készséget, akár szépirodalomról, akár tankönyvi szövegekről van szó. Hazánkban dr. Steklács János írásaiból kapunk átfogó képet ezekről az olvasási stratégiákról, dr. Szabó Ildikóval pedig arról írtunk könyvet egy több mint tíz évig tartó nemzetközi projektben való munka után, hogy a szövegértés fejlesztése szaktól függetlenül minden tanár feladata kellene, hogy legyen a saját óráján, hiszen minden tudományterületnek megvan a maga sajátos nyelve, szövegvilága. Mivel az alsó tagozaton sajnos nem tanul meg mindenki jól olvasni, az olvasásfejlesztés nemcsak a tanító vagy a magyartanár felelőssége, hanem bármilyen szakos pedagógusé. A tanárokat erre természetesen fel kell készíteni, ezért dolgoztunk ki a nemzetközi csapattal egy tanártovábbképző programot. Könyvünk főcíme pedig: *Kinek a feladata?* A válasz egyértelmű: az olvasóvá nevelés a társadalom közös ügye, amelyben szülőknek, nagyszülőknek, rokonoknak, pedagógusoknak, könyvtárosoknak, könyvkiadóknak, könyvesboltoknak – és persze a politikai döntéshozóknak egyaránt szerepük van.

A HÓNAP TÉMÁJA

Tankönyvek

Az Oktatási Hivatal célja a tanulási-tanítási folyamatot segítő, jól használható taneszközök fejlesztése

Interjú Sipos Imre elnökhelyettessel

Az Oktatási Hivatal elnökhelyettességének feladata többek között a köznevelés számára készülő papíralapú és digitális tankönyvek fejlesztése, a tankönyvjegyzék összeállítása, a Nemzeti Köznevelési Portál folyamatos fejlesztése és szerkesztése. Ennek a sokágú koordinációnak a felelőse **Sipos Imre**, az Oktatási Hivatal tartalomfejlesztési és tankönyvkiadási elnökhelyettese.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: Kaliczka Gabriella

Melyek az Oktatási Hivatal legfőbb szakmai célkitűzései? Hogyan függenek össze ezek az Ön munkakörével?

Az Oktatási Hivatal egyszerre van jelen a köz- és felsőoktatási intézmények életében, a tanulók továbbtanulásánál, a hallgatók tanulmányaiban, illetve a nyelvvizsgázók vagy a pedagógiai továbbképzéseken részt vevő tanárok ügyeinek intézésénél és a köznevelési tankönyvek fejlesztésénél – így elmondható, hogy működésével a Hivatal a hazai oktatás és képzés területeit hatékonyan fogja össze.

A Hivatal feladatkörébe tartozik a papíralapú és digitális tankönyvek fejlesztése, tankönyvjegyzékre vételének megszervezése és a Nemzeti Köznevelési Portálon (NKP) történő publikálása is annak érdekében, hogy a tanulók és a pedagógusok széles körben és szabadon használhassák ezeket a tanítás-tanulás folyamatához. Az általam irányított elnökhelyetteses munkatársaimmal ezen utóbbi feladatokat végezzük. Ezen kívül hozzánk tartozik még az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum is.

Hogyan néz ki a tankönyvkiadás elnökhelyettesi szemmel? Melyek a napi kihívások ebben a munkakörben?

Elsődleges célunk, hogy a tanulók, a pedagógusok számára jól használható, a tanulási-tanítási folyamatot segítő, érthető taneszközöket fejlesszünk. A tartalomfejlesztést egyértelműen meghatározza a mindenkori *Nemzeti alaptanterv* (Nat) és a kerettantervek, amiken belül tudunk mi is mozogni. Feladatunk a szerzői, lektori, grafikus szakemberek felkérése, a folyamat menedzselése egészen az akkreditációs eljárás végéig, a tankönyvek tankönyvjegyzékre és tankönyvkatalógusra kerüléséig. Külön feladatunk a nyomtatott tananyagok mellett a digitális fejlesztés, okostankönyvek, digitális kiegészítők fejlesztése. A Nemzeti Köznevelési Portál az okostankönyvek mellett számos filmet, animációt, feladatot tartalmaz. Ezek saját fejlesztése, felkutatása vagy a hozzánk érkező ajánlatok befogadása is kiemelt szakmai feladat. Az eddigieken kívül a köznevelés „tartalmi” támogatásának több pontján jelen vagyunk, mint például tanmenetek vagy a témahetek tartalmi anyagainak biztosításával. Az oktatásügy különböző területein 25 éve dolgozom vezetőként, így azt látom, hogy vannak állandó kihívások, mint például az előre nem tervezhető feladatok vagy a munkatársak élethelyzetéből adódó problémái.

Kikkel van napi kapcsolatban a tankönyvfejlesztés területén?

Kiterjedt kapcsolatrendszerünk van a Hivatalon belül és azon kívül is. A Hivatal különböző szakmai főosztályaival – humán, jogi, gazdasági és projektterületével – napi kapcsolatban vagyunk. Ugyancsak napi kapcsolatunk van a Belügyminisztérium illetékes munkatársaival és a Könyvtárellátó (KELLO) kollégáival. Jelentős az együttműködésünk ugyanakkor számos szakmai szervezettel is – mint például az Országgyűlési Múzeummal, a Hadtörténeti Múzeummal, a Nemzeti

” Elsődleges célunk, hogy a tanulók, a pedagógusok számára jól használható, a tanulási-tanítási folyamatot segítő, érthető taneszközöket fejlesszünk. ”

Emlékezet Bizottságával vagy a Nemzeti Filmintézettel –, akik segítségével magasabb szintre tudjuk emelni a feladatok ellátását.

Melyek a sarkalatos mérföldkövek a tankönyvfejlesztés és -kiadás során?

Kiemelkedő mérföldkő volt az ingyenes tankönyvek biztosítása valamennyi tanuló számára, valamint az állami tankönyvellátás megteremtése, kezdetben az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, majd az Oktatási Hivatal és a KELLO bevonásával. Nagyon jelentős fejlesztés volt még a Nemzeti Köznevelési Portál megalkotása. Az elmúlt időszak mérföldköveit pedig a *Nemzeti alaptanterv* alapján felmenő rendszerben a tankönyvek átdolgozása jelentette.

Miként változtak a tankönyvi átdolgozások az elmúlt években? Milyen tervekkel néznek a jövőbe?

Ahogy már említettem, a tankönyvi átdolgozásokat a *Nemzeti alaptanterv* módosítása határozta meg. A közismereti taneszközök esetében a Hivatal két tankönyvsorozattal rendelkezik. Az „A” sorozat a korábbi, OFI fejlesztésű újgenerációs tankönyvek átdolgozásából született. A „B” sorozat pedig a korábbi nem állami kiadók tankönyveinek átdolgozása, vagy új könyvek fejlesztése során alakult ki, az új tantárgyakhoz pedig teljesen új tankönyveket készítettünk. Jelentős kínálati bővítés, fejlesztés történt a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók számára készített taneszközök és a nemzetiségi nyelven tanulók számára is. Az okostankönyvi portfóliónk az „A” sorozatú tankönyvek digitalizált változatát jelenti. A jövőben a nyomtatott kiadványok esetén néhány olyan – inkább speciális jellegű – kiadvány átdolgozására kerülhet sor, melyek eddig nem értek bele a terveinkbe. A jövőben a Nemzeti Köznevelési Portál és az okostankönyvek fejlesztését tervezzük elsődlegesen, beleértve ebbe újabb könyvek „okosítását”, s a portálon minél több, a köznevelésben használható tartalom elhelyezését.

Mennyiben segíti a pedagógusok munkáját az okostankönyvi konstrukció? Mi a különbség a papíralapú, hagyományos tankönyvekhez képest?

Az okostankönyvek a tanórákat sokkal élményszerűbbé, a feldolgozást pedig interaktívabbá teszik; a papír-

” Nagyon sok kiváló példával, újítással lehet ma találkozni, amiért elismerés illeti a pedagógusokat. ”

alapú tankönyveknél „magasabb szintű szolgáltatást” nyújtanak, hiszen a tanár sok hasznos kiegészítővel tud dolgozni, miközben akár a hagyományos tankönyvet is használja tanórán. Abban az esetben, ha a tanulóknak önállóan kell feladatokat megoldaniuk – például a tanár önállóan megoldandó feladatokat jelöl ki számukra –, akkor is sokkal kötetlenebbé teszi a foglalkozást, amelyek több előnyt mutatnak a papíralapú tankönyvek használatával szemben. De a két tankönyvi struktúrát nem állítanám szembe, hiszen természetesen mindkettőnek megvan az előnye; a kettőt pedig együtt is jól fel lehet használni.

Milyen szakmai projektek zárultak le a múlt évben? Vannak új projektötletek?

Ha projektlogikában nézzük, akkor az EFOP-3.2.2-VEKOP-15-2016-00001 *A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés* című projekt jelenleg is segíti munkánkat. Örülnénk, ha ez meghosszabbodna, és segítségével a 2023. év végéig több okostankönyvi fejlesztést valósíthatnánk meg. Az Oktatási Hivatal a Nemzeti Köznevelési Portál mellett a *Csodaszarvas* és a *Jeles napok* online felületeivel is segíti az iskolák, a pedagógusok tanításszervezési, tanítási munkáját. Fontosnak tartjuk e három felülettel a szinergia megteremtését.

2022 szeptemberétől megváltozott a pedagógusképzés. Ön hogyan látja, jó irányt hozott a struktúraváltoztatás?

Amennyiben a hallgatók az elméleti ismeretek mellett jelentős és hasznos gyakorlati képzést is kapnak, akkor igen. Fontosnak tartom továbbá, hogy kapjanak felkészítést a köznevelés, a szakképzés rendszeréről, hogy lássák és értsék a folyamatokat. Ugyanígy lényeges, hogy találkozzanak a szabályozási eszközökkel, különösen a tartalomszabályozással, a *Nemzeti alaptantervvel*, de találkozzanak a különböző korosztályú tanulók problémáival is, foglalkozzanak a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal.

Már korábban is hangoztatta, hogy kifejezetten fontosnak tartja a módszertani képzéseket. Mit gondol, jelenleg milyen fontos változtatások kellenének, hogy valóban hatékony módszertannal találkozhasanak a pedagógusok?

Először is nagyon fontos a pedagógusok tájékoztatása, a változások, az újdonságok megismertetése velük. A Hivatal Pedagógiai Oktatási Központjai szervezésében az elmúlt évben a mi szakterületünk közel 170 előadást tartott különböző témákban a tartalomfejlesztésről, a megújult tankönyvekről, a portálról. Azt tapasztaltuk – például a portál esetében különösen –, hogy a kezdeti idegenkedés, az „ez úgysem jó” hozzáállás hamar megváltozott, amint ismereteket szereztek. Mi magunk a tananyagaink használatához ezen találkozások alkalmával próbálunk javaslatokat adni, de igazán az lenne hatékony, ha pedagógiai, tantárgyi műhelyek alakulnának ki a szerzők, szaktanácsadók,

pedagógusok bevonásával. Ennek feltétele hazánkban a szaktanácsadói hálózat működtetésével adott. Nagyon fontos továbbá, hogy az intézményi szakmai munkaközösségek valós szakmai problémákra, pedagógiai kihívásokra közösen keressenek válaszokat. A tudás, a tapasztalat a tantestületekben megvan, a saját problémájukat ők ismerik a legjobban, együttműködéssel vélhetően megoldásokat is tudnak találni. Nagyon sok kiváló példával, újítással lehet ma találkozni, amiért elismerés illeti a pedagógusokat.

Vannak jelenleg olyan módszertani könyvek, amelyek a tanároknak készülnek? Van erre érdeklődés a pedagógusok részéről?

Szerintem minden pedagógus arra törekszik, hogy a tanulói eredményesek legyenek, fejlődjenek, és közben, ha lehet, ezt élményszerűen tegyék, ahogyan ez manapság gyakran elhangzik. Így nyilván nagy az érdeklődés mindenféle lehetőség és támogatás iránt. Talán nem is annyira a vaskos könyveket keresik a tanárok, hanem rövid, érthető leírásokat, esettanulmányokat, akár kész programokat, amiket beépíthetnek a helyi gyakorlatba.

Az elnökhelyettség alá tartozik lapunk, az Új Köznevelés is. Hogyan látja, miként kapcsolódik az Oktatási Hivatal munkájához a folyóirat?

A nagy múltú visszatekintő lapot az Oktatási Hivatal havi rendszerességgel továbbra is kiadja, amelyet az olvasók a Hivatal saját felületén keresztül érnek el.

Az elnökhelyettség részeként egy kiváló szerkesztőség dolgozik a lap mindenkori megjelenésén, a választott témák pedig – ugyan egy havilap esetében ez nem olyan könnyű – mindig kapcsolódnak olyan aktuális eseményekhez, amelyek a pedagógia területén zajlanak. A lapszámok rendszeresen beszámolnak aktuális pedagógiai-köznevelési konferenciákról, továbbá olyan pedagógiai értékekről és eredményekről, amelyeknek a médiában másutt gyakran nincs terük. De az aktualitásokon kívül a szerkesztőség mindig megragad különböző szakmai témákat, amelyeket nagyon sok fókuszból és szakszerűen jár körbe.

Mi a három legfontosabb terve idén, illetve milyen tervei vannak az elkövetkezendő évekre?

Ha ezek szakmai terveket jelentenek, akkor szeretném, ha biztonsággal, eredményesen befejeznék a módosított *Nemzeti alaptanterv*hez készülő könyveket, továbbá számos további okostankönyvet fejleszthetnénk a portálra, illetve minél több pedagógusnak tarthatnánk képzést a tartalomfejlesztésről. A hosszabb távot tekintve az oktatásügyben eddig eltöltött 34 év után továbbra is ezt a területet szeretném szolgálni.

Számomra a gyermek az első...

Egy tankönyv létrejötte vagy átdolgozása nem egyetlen ember feladata, hanem szakemberek közös együttműködése. Ahhoz, hogy egy munkacsoport jól működjön, olyan vezetőre van szükség, aki irányt mutat, szervez és irányít, de mindeközben emberi tulajdonságaival is a munkatársak érdekeit és a hivatását szolgálja. **Kóródi Bencével**, az Oktatási Hivatal Tananyagfejlesztési Főosztályának vezetőjével beszélgettünk csapata munkájáról, az elveiről és persze a tankönyvekről.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia | Fotó: Varga Imre

”Az alsó tagozat nagyon komoly és komplex szakmai, módszertani ismereteket és pedagógiai tudást igényel a tanítótól, szerintem ott dől el minden.”

Mióta foglalkozik tankönyvek készítésével? Milyen feladatokat látott el korábban a tananyagfejlesztésben?

Világéletemben szerettem a pedagógiát és a tanítást. Miközben nyelvészként dolgoztam, az egyetemen is tanítottam angol tanárjelölteket. Ezt követően több kiadó munkatársaként is tevékenykedtem, szerkesztőként, tankönyvszerzőként és vezetőként is. Könyv- és tankönyvkiadási tapasztalataimat jelenleg az állami tankönyvellátás egyik vezető munkatársaként kamatoztatom. A múltban olyan izgalmas K+F projektekből is dolgozhattam, ahol például moduláris felépítésű taneszközöket és pedagógiai szakanyagokat fejlesztettünk. A moduláris rendszerben felépített tankönyvek nem pusztán lineárisan épülnek fel, hanem hálózatot alkotva is kapcsolódnak egymáshoz, így a tanár maga dönthet a tanítási útvonal kialakításáról – a tanulócsoporthoz különbözőségét figyelembe véve.

A tankönyvkiadóknál eltöltött hosszú éveket követően kerültem az *Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetbe (OFI)*, hogy kísérleti fázisban lévő tankönyveket kezdjünk fejleszteni. Ott először alsós tankönyvek vezető szerkesztőjeként dolgoztam. Az alsósok világa mindig is vonzott, mert azt vallom, hogy az életkori sajátosságok miatt igazán még ott lehet és kell is fejleszteni a gyerekeket. Az alsó tagozat nagyon komoly és komplex szakmai, módszertani ismereteket és pedagógiai tudást igényel a tanítótól, szerintem ott dől el minden. Ha ebben az életkorban nem fejlődik kellő mértékben a gyermek, később egyre nehezebb fejleszteni; ezért is nagyon fontosak a jó minőségű alsós tankönyvek. Amikor az OFI-ban változások történtek – először az *Eszterházy Károly Egyetem*, majd az *Oktatási Hivatal* lett a fenntartó –, vezetőként át kellett vennem az egyéb tankönyvek portfóliójának szakmai gondozását-fejlesztését is, de az alsós tankönyvek ügye a szívem csücske maradt mind a mai napig.

Szerkesztőként mindig azt vallottam, hogy a készségek, képességek és a részképességek fejlesztése, illetve a széles körű, gazdag módszertani apparátus alapvetően fontosak annak érdekében, hogy valós ismereteken alapuló és alkalmazható tudás lehetőségét biztosíthassunk a gyerekek számára. A kompetenciák fejlesztése mellett persze komoly szükség van a konkrét ismeretek

megszerzésére is, amelyből a tudás ki tud bontakozni. Hiszen ha például nem tudja a diák, mikor született *Petőfi*, ha nem ismeri azt a kort, továbbá nincs rálátása a költő életére, és például nem képes felismerni a versekben a költői eszközöket, akkor nem fogja a költeményeket megérteni, és nem válik élménnyé számára az olvasásuk sem.

A Tananyagfejlesztési Főosztály vezetőjeként Ön szervezi és irányítja a tankönyvek fejlesztését. Hogyan zajlik mindez?

Vezetőként szabálykövetőnek gondolom magam, és ezt elvárom a munkatársaimtól is. A határidőket mindenkinek be kell tartani, különben szétesésnek a munkafolyamatok. A munkamorálnak és a csapatszellemnek is jónak kell lennie, a munkához való pozitív hozzáállás is alapvető minden kolléga részéről az eredményes és minőségi munkavégzés érdekében, amelyre garancia egyébként a munkatársaim és vezetőtársaim profizmus. Vezetőként én ezeket tartom fontosnak, illetve azt, hogy minőségi könyveket, használható termékeket adjunk a gyerekek kezébe.

Számomra a gyermek az első, neki készítjük a könyveket nagy odaadással, ő veszi használatba a taneszközöket, őt segítik a tanulás folyamatában, és a tankönyveinek meg is kell érkezniük hozzá iskolakezdesre. És ez az oka annak, hogy saját magam is átnézek minden egyes tankönyvet még a szerkesztés folyamatában vagy a nyomdába adás előtt, hogy ne maradjon bennük már ekkor, a fejlesztés folyamán (és nem csupán a használatba vétel során) feltárható hiba.

Hogyan készülnek a tankönyvek?

A tankönyv az egyik legkomplexebb műfaj a könyvek világában. Bár pedagógiai segédeszköz is, de elsősorban a gyerekeknek szól, tehát nekik kell címezni. Emellett módszertanilag sem mindegy, hogy a tankönyvben mekkora mennyiségű, valamint milyen témájú és nyelvezetű szöveg van, ezáltal mit olvastat a pedagógus, és milyen nehézségi fokú feladatok, milyen ábrák, képek, vizuális üzenethordozók vannak benne. Fontos az is, hogy leckék, fejezetek hogyan kapcsolódnak egymáshoz. A tankönyvkészítés egy nagyon izgalmas, érdekes, speciális, változatos munka.

A tankönyvkészítés folyamata pedig úgy épül fel, hogy először értelmezzük a kerettantervet az adott tantárgyból, amely meghatározza a fejlesztési célokat, a tananyagot, a kulcsfogalmakat és az óraszámot. A kerettanterv kétévnyi tananyagmennyiséget ölel fel. Ezt a tananyagfejlesztők, a szakmai vezetők és szerzők csapata bontja le a szerkesztő közreműködésével tanévekre. Ők döntenek el, hogy mely tananyagegység melyik évfolyamra kerüljön. Ezt követően építjük fel a fejlesztés menetét, beosztjuk hónapra, hétre a munkafolyamatokat, majd ennek megfelelően kezdik megírni a kéziratot a tananyagfejlesztők.

Ebben a folyamatban is részt vesz a tartalmi szerkesztő, szól, ha valami nem fér be az oldalra, vagy ki kell még valamivel egészíteni, tehát elindul a szakmai munka

a tananyagfejlesztő és a szerkesztő között. Utána a szerkesztő a nyers kéziratot megszerkeszti, majd tördelési utasításokkal látja el. Ezt átküldi a műszaki szerkesztőnek, illetve a tördelőnek, aki – az arculatterv és a könyvterv alapján – készít egy nyers tördelt levonatot, amely visszakerül a műszaki szerkesztőhöz, ezt követően a tartalmi szerkesztőhöz, végül a tananyagfejlesztőhöz javításra, ellenőrzésre.

A szakmai lektorálást követően a lektori jelentést és a nyers tördelt változatot a szerkesztői és lektori javaslatokkal együtt megnézi a szerző, és a szerkesztő segítségével átdolgozza, kijavítja a kifogásolt részeket. Ezután egy kerettantervi szakértőhöz kerül a könyv, aki megvizsgálja, hogy az anyag a tartalmi szabályozóknak, az előírásoknak megfelel-e. Ha szükséges, a fejlesztő és a szerkesztő ismét átdolgozza az anyagot, majd ezután nyújtjuk be a kész levonatot tankönyvvé nyilvánítási eljárásra. Az eljárásra kirendelt szakértő dönt arról, hogy a művet egy részletes értékelőlap kitöltését követően tankönyvvé nyilvánítja-e, vagy csak megszabott feltétellel támogatja – tehát még javítani kell a kiadványt. Az utolsó minőségbiztosítási pontot, a jóváhagyást követően kerül fel a taneszköz a tankönyvjegyzékre, és válik rendelkezhetővé.

Mi a grafikai szerkesztők feladata?

Amikor a szerző leadja a kéziratát, nemcsak a szöveget írja meg, hanem kér ábrákat, táblázatot, térképet, grafikákat, fotókat és egyéb vizuális üzenethordozókat. A grafikai szerkesztő ezekkel foglalkozik, ő a vizualitás szakértője, ezeket készíti el, vagy küldi tovább a külső munkatársaknak, figurális grafikusokkal, szakábrát rajzolókkal dolgozva. Amikor elkészül az ilyen-olyan grafikai alkotás, a grafikai szerkesztő szakmailag és tartalmilag ellenőrzi, majd megmutatja a szerzőnek és a szerkesztőnek jóváhagyásra. Emellett a tankönyvek arculati kézikönyvét és a borítókat is ő készíti el. Minden munkafolyamat, munkafázis komoly szakértelmet követel.

Több tankönyvet is átdolgoztak az elmúlt évek során. Hogyan zajlik egy ilyen folyamat, illetve mennyiben tér el egy teljesen új tankönyv megírásától?

Látszólag könnyebb egy meglévő könyvet átdolgozni, mint újat készíteni, de sokszor bizony nehezebb átszerkeszteni egy régi, már minden értelemben elavult könyvet, mintha egy teljesen újat írnánk helyette.

Ami viszont a kísérleti fázisban lévő állami fejlesztésű könyveinket illetve, azokat a beválási szakaszt követve dolgoztuk át. A beválás vizsgálata során ugyanis minden évfolyam minden tantárgyának taneszközeit ötven-ötven kipróbáló pedagógus munkanaplózta egy kiegészített értékelési szempontsor segítségével. Tehát minden egyes tanóráról – egy komoly mérés-értékelési rendszer szerint – szöveges és számszerű értékelést készítettek. Ezt egy hatalmas Excel-táblázatban kaptuk meg tantárgyanként, hiszen például olvasásórájuk szinte minden nap van a gyerekeknek egy héten.

Ennek a munkanaplózásnak az eredményeit áttekintettük és elemeztük, hogy a kipróbálók véleménye alapján dolgozhattuk át kisebb-nagyobb mértékben a könyveket, hiszen akkor válik igazán a tanítási folyamat részévé a tankönyv, ha a kipróbálásról, a tantermi gyakorlatról visszajelzést lehet kapni. Ezeket az úgynevezett újgenerációs könyveket dolgoztuk át később újra – egy másik sorozattal, az állam által megvásárolt Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó vagy az Apáczai Kiadó könyveivel párhuzamosan – a módosított *Nat 2020* bevezetését követően, a *Nat*-nak és a kerettanterveknek megfelelően, felmenő rendszerben.

Milyen konkrét fejlesztések történtek az elmúlt időszakban?

Több fázisban zajlott a fejlesztés. Az állami tankönyvkiadás először a kísérleti fázisú, majd újgenerációs sorozattal indult 2014-től kezdődően. Aztán folytatódott a sajátos nevelési igényű (SNI) gyerekek tankönyveinek a fejlesztésével-átdolgozásával, melynek során a teljes SNI-tananyagrendszer tantárgyanként és évfolyamonként sikerült lefednünk az értelmükben enyhe fokon, illetve a tanulásban akadályozott gyermekek kerettantervei alapján.

Az összes tantárgyban, minden évfolyamon új tankönyvet kaptak a gyerekek, hiszen az esélyegyenlőség okán nekik is jár az, hogy a képességeiknek megfelelő, szép, új tankönyvekből tanulhassanak és gyarapíthassák a tudásukat. Ez a hiánypótló projekt egyúttal egy nagyon szép és izgalmas korszaka is volt a kiadói munkálatoknak, hiszen ezek a gyerekek sajátos nézőpontot és speciális tananyagot is igényelnek. Ez teljesen más módszertant, más vizualitást, más megfogalmazást és más haladási ütemet is kívánt a fejlesztés során, mint a tipikusan fejlődő társaik taneszközei. Munkánkat mindebben remek gyógypedagógus szakemberek segítették.

A digitális vonalon is komoly fejlesztések zajlottak és zajlanak, számtalan közismereti okostankönyvet készítettünk, és sok okostankönyvük van az SNI-s gyerekeknek is a Nemzeti Köznevelési Portálon. A digitális tananyag elkészítéséhez a már kész papíralapú kiadványok adták az alapot, de készültek olyan digitális kiadványok is, melyeknek nem volt papíralapú előzményük. Az okostankönyvekben a HTML-be áttördelt, rezponzív tankönyvi törzsszöveget interaktív feladatok és gazdag képtárak egészítik ki, továbbá kisfilmeket és egyéb multimédiás elemeket is tartalmaznak, tehát máshonnan közelítik meg a tudni- és tanulnivalókat, mint a hagyományos tankönyvek – a gyerekek érdeklődését, elsajátítási motivációját és tudáselsajátítási mechanizmusát fokozva.

Jelenleg ott tartunk, hogy idén szeptembertől már minden tanuló és diák kezébe a módosított *Nat* szerinti tankönyv kerül, ez a hatalmas fejlesztés zárul le most tavasszal. Fontos tudni, hogy ezek a könyvek már élen járnak abban, hogy úgy szelektálják az információt, hogy meghagyják a gyerekeknek a gondolkodás szabadságát, de a szükséges tananyagot mégis tartalmazzák.

Mely tankönyvek fejlesztése fog megtörténni a következő időszakban, illetve tervezik-e bármilyen egyéb módszertani segédanyag fejlesztését?

Mindig van a tananyagfejlesztésnek egy éves terve, az ez évi tervek is már elkészültek. Mint említettem, most fejezzük be a negyedik, nyolcadik és tizenkettedik évfolyamos gyerekek tankönyveit. Tervezzük, hogy a maradék SNI-s könyveket is átdolgozzuk a *Nemzeti alaptanterv* kerettantervének változásai alapján, illetve olyan hiányterületeket tervezünk feltárni, amelyeknek a pótlását is el kell majd végezni. Digitális területen pedig készülünk arra, hogy továbbfejlesszük az okostankönyveket, és szeretnénk minél több *Nat 2020* szerint akkreditált tankönyvet okostankönyvként is publikálni.

Akik a tankönyv megjelenéséért felelnek

Amikor a kezünkbe vesszünk egy tankönyvet, gyorsan megálapítjuk, hogy jó, szép, tetszik vagy nem. Amit azonban többen nem tudunk, hogy ahhoz, hogy egy gyerekeknek tanulásra szánt könyv felhasználóbarát legyen, igazodjon az alaptantervhez és a jogszabályoknak is megfeleljen, sok munkacsoport folyamatos, összehangolt munkájára van szükség. **Kamp Alfréd**dal, az Oktatási Hivatal Tankönyvkiadási Koordinációs Főosztályának vezetőjével beszélgettünk a tankönyvkiadás kihívásairól és soklépcsős folyamatáról.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia** | Fotó: Szabó Zoltán

Mióta foglalkozik tankönyvkiadással? Milyen feladatokat lát el jelenleg a Tankönyvkiadási Koordinációs Főosztály vezetőjeként?

2015 óta foglalkozom tankönyvkiadással, de 2010-ben kezdtem a tankönyves szakmai munkát tanügyigazgatási referensként a Nemzeti Erőforrás Minisztérium oktatási államtitkárságán. Amikor elindult az állami tankönyvek fejlesztése, akkor kapcsolódtam be ebbe a munkába, az akkori kísérleti tankönyvek gyártásának voltam a logisztikai, koordinációs vezetője, majd a tankönyvek és a feladatok számának növekedésével lettem az egész állami tankönyvi portfólió kiadásáért felelős. Jelenleg a mi főosztályunk felel a tankönyvek kiadási feladataiért. A fejlesztőknél létrejövő kéziratot mi öntjük végső formába. Ez a feladat két részre osztható. Egyik része a műszaki szerkesztés, mely a tördelők, korrektorok, műszaki szerkesztők munkájának eredményeképpen egy végleges nyomdai változat lesz. Ebben a folyamatban műszaki szakemberek nyomdai végzettséggel, korrektorok nyelvi felkészültséggel véglegesítik az állományokat. Többéves szakmai tapasztalatukkal nemcsak nyomdai, hanem pedagógiai szemmel is nézik a kapott kéziratokat. Foglalkozunk szerzői jogokkal is, hogy a fejlesztésben részt vevő szerzői művek megjelenéséhez minden szempontból rendezetten birtokolja a Hivatal a kiadási jogokat. Vannak olyan tankönyvek, ahol a szerzőkkel kötött szerződés alapján a Hivatal határozott idejű felhasználási jogokkal rendelkezik, irányukba a jogdíjat minden évben rendezzük, de egyre több az olyan tankönyv, amelynél már korlátozásmentesen az Oktatási Hivatalé a felhasználási jog.

A tankönyvekben számtalan kép, irodalmi tartalom található. Melyek azok a szempontok, melyekre fontos odafigyelni, hogy jogszerűen kerüljenek ezek a tartalmak a könyvekbe?

Amikor a kéziratok szerzői jogát rendezzük, azzal a tankönyvekben szereplő szövegek tulajdonjogát tisztázzuk. Egy tankönyv azonban nem csak szövegekből áll, vannak benne olyan szerzői tartalmak is, melyeket mi „szomszédos” jogoknak nevezünk. Ide tartoznak a fotók, képek, grafikák, kották és az irodalmi művek, de a digitális megjelenés miatt a digitális felvételek, mint a hangfelvételek, videók és animációk is. Ezeknek a szerzői jogát ugyanúgy rendezni kell, mint a kéziratok felhasználási jogait. Amikor az állami tankönyvkiadás az Oktatási Hivatalhoz került, megerősítettük azt a szervezeti egységet, amely a mai napig az ún. szomszédos jogokkal foglalkozik, hiszen egy tankönyvben több száz kép, ábra, illusztráció található. Ebből is érzékelhető, hogy ez a jogosítás egy teljesen más volumenű munka. Ez a munkacsoport gyakorlatilag egy beszerzéssel foglalkozó csapat olyan tagokkal, akiknek többéves komoly szakmai tapasztalata van a szabad felhasználású és a szerzői joggal védett tartalmakkal kapcsolatban. Ami megkönnyíti ezt a munkát például az irodalmi műveknél, hogy bár a szöveggyűjteményekben igen sok irodalmi szöveg található, viszont az egyéb tankönyvekben már lényegesen kevesebb fordul elő, a matekkönyvekben pedig egyáltalán nincs.

A fotók területén képszolgáltatókkal vagyunk kapcsolatban, amelyektől stockfotókat szoktunk beszerezni akkor, ha nem egy művészi értékű képre van szükség-

„ Az elmúlt három év egyik legfőbb eseménye, hogy új tantervhez igazítottunk, átdolgoztunk tankönyveket, a jogosítási folyamat pedig még precízebbé vált. ”

günk, hanem mondjuk egy általánosabb témájú fotóra. Ezek mellett azért a tankönyvek sok olyan speciálisabb képet is tartalmaznak, melyek a magyar kultúrkinés részei. Ezekkel a képekkel kapcsolatban nagy közgyűjteményekkel – múzeumok, képtárak – vettük fel a kapcsolatot. Így az évek során eljutottunk oda, hogy a tananyagfejlesztőknek fel tudunk ajánlani olyan képszoftárokat, akikkel szerződésünk van, ahonnan akár általánosabb témájú képet, akár speciálisabb képet is tudnak választani. A szerzői jogi törvényben van egy olyan kategória, hogy szabad felhasználás, de itt is több feltételnek kell megfelelni, így sok esetben nem elegendő az, hogy oktatási célra használják fel az adott tartalmat, hanem tisztázni kell, hogy mit jelent az „idézés” vagy az „átvétel”. S mivel mi folyamatosan arra törekszünk, hogy legális forrásból származó tartalom kerüljön a tankönyvekbe, így ez a feladat is nagyon fontos. A tankönyvi engedélyhez is szükség van egy nyilatkozatra arról, hogy jogilag is megfelel minden feltételnek a tankönyv.

Az elmúlt időszakban lezajlott tankönyvfejlesztések hogyan befolyásolták a tankönyvkiadási folyamatokat?

Az elmúlt három év egyik legfőbb eseménye, hogy új tantervhez igazítottunk, átdolgoztunk tankönyveket, a jogosítási folyamat pedig még precízebbé vált. Kiadási szempontból kiemelném még az egységesített raktári számokat. A könyvek raktári száma nekünk és a forgalmazónak is egy közös pont, amit a kiadó ad a tankönyveknek. Korábban az Apáczai Kiadó könyvei AP-vel, a Nemzeti Tankönyvkiadó könyvei NT-vel, az állam által fejlesztett könyvek raktári számai pedig – az OFI után – FI-vel kezdődtek. Ez a raktári szám 2020 óta kivétel nélkül OH-vel kezdődik az új fejlesztésű könyvek-nél. Ezzel az volt a cél, hogy az egész portfólió megjelenését egységesebbé tegyük, hiszen ez az azonosító kód kerül a tankönyvjegyzékbe, a forgalmazónak nélkülözhetetlen a készletnyilvántartásnál, illetve az iskolai tankönyvfelelős is ezt használja a rendelésnél.

Az OH-s kódoknál arra törekedtünk, hogy egy „beszélő számot” kapjanak a tankönyvek, tehát egyedi, megjegyezhető betűk és számok kombinációja legyen. Az OH kód után a tantárgyra utaló három betű

következik – például MAT, azaz matematika –, ezt követi az évfolyam száma, majd a könyv jellegére utaló betűk – M mint munkafüzet, T mint tankönyv vagy GY mint gyűjtemény. Illetve ezt a kódsort még kiegészítettük A vagy B betűvel, hiszen két tankönyvsorozatot ad ki az állami kiadó. Az „A” sorozat jelöli a korábban a kísérleti, újgenerációs tankönyvekből továbbfejlesztett, míg a „B” sorozat jelöli az átvett kiadók átdolgozott tankönyveit. Azokat a könyveket pedig, amelyeknek nincs még új tantervhez igazított engedélye, meghagytuk a régi kódon.

Melyek a Tankönyvkiadási Koordinációs Főosztály jövőbeli céljai?

A következő években szeretnénk folytatni a korrekciókat a könyveken az iskoláktól kapott visszajelzések alapján. A jogosítási munkák is folytatódni fognak, hiszen a sok szerződést folyamatosan meg kell újítani. Az állami tankönyvkiadásban a digitalizáció ad új távlatokat, amelyet a járvány időszakának tapasztalatai is megerősítettek. Mivel a Nemzeti Köznevelési Portálon még nincs fent mindkét tankönyvsorozat digitális változata, ezért sürgető feladatunk ennek pótlása a korszerű oktatás támogatása érdekében.

Interjú Horváth Zoltánnal, az Oktatási Hivatal Tankönyvkiadási Koordinációs Osztályának vezetőjével

Mióta foglalkozik tankönyvkiadással?

2000-ben végeztem a BMF Nyomdaipari mérnöki szakán mint kiadói tevékenységre specializálódott mérnök. Először 2005-ben kerültek a látókörömbe tankönyvek. Elsőként a Stiefel Eurocartnál találkoztam földrajzatlaszokkal, de a portfólióban volt történelematlasz is. Egy hároméves megszakítással, amit az STI Petőfi Nyomdánál töltöttem mint nyomdai koordinátor, a Raabe Klett színeiben tértem vissza a tankönyvek világába. A kiadó fő profilja jelenleg is a nyelvkönyvek, de 2012 előtt egyéb közismereti tankönyvek fejlesztésével is megpróbálkoztunk, jobbra szlovén tankönyveket igazítottunk a hazai kerettantervhez. Ennek egyébként az az érdekessége, hogy Szlovéniában több ezer pedagógus bevonásával készítették ezeket a könyveket, hasonlóan az OFI kísérleti tankönyveihez. A munkaköröm többek között a kiadói folyamatok koordinálása és a nyomdai munkálatok művezetése volt, de végeztem kutatómunkát is, pl. az 1956-os időszakról.

Milyen folyamatai vannak a tankönyvkiadásnak? A kapott kéziratból hogyan lesz tankönyv?

Az első lépés, hogy a fejlesztési terület átad egy kéziratot, mely már javaslatokat tartalmaz a képekre, ábrákra, egyéb elemekre. Nálunk történik a tankönyv műszaki szerkesztése, a nyomdai állapot elkészítése, ami azt jelenti, hogy a műszaki szerkesztő és a tördelő az utolsó milliméterig megszerkeszti.

Nagyon nagy felelősségünk van abban, hogy az első találkozás a tankönyvekkel pozitív élménnyel társuljon a gyermekeknek. A legfőbb szempont, hogy a tankönyv oldalkép-elrendezése harmonikus, szellős, lendületes legyen, és a szöveg funkcionalitását a vizuális és a tipográfiai elemekkel megfelelően támogassa.

Ezt követően a korrektor nyelvi szempontból nézi át a tankönyvet. Fontos kiemelni, hogy a korrektor nem lektor; a lektor szakmai szempontból, a korrektor pedig nyelvi szempontból javítja a tankönyvet. A folyamat ezen szakaszában a könyv még többször visszakerül a fejlesztőkhöz átnézésre, javításra. Amikor

ezek a munkák befejeződnek, akkor benyújtjuk a tankönyvet akkreditációra, ahonnan a szakértő a megfelelő megjegyzésekkel visszaküldi. Feltétel nélkül, vagy feltételekkel támogatja a tankönyv iskolai használatát; az utóbbi esetben megjegyzéseket fűz hozzá, hogyan kellene javítani. Ilyenkor a tankönyv visszakerül a fejlesztőkhöz, szerkesztőkhöz, hiszen a mi főosztályunk a tartalmat nem módosíthatja. Ez lehet akár egy többkörös egyeztetés is. Amikor elfogadnak egy tankönyvet, az kap egy engedélyszámot, de még ekkor sem rendelhető, mert jogszabály alapján ekkor még tankönyvjegyzékre is kell tenni. A tankönyvjegyzéket évente

állítják össze a Hivatalban. Ahhoz, hogy az akkreditált tankönyv felkerüljön rá, kérelmet kell benyújtunk, ugyanis ez a tankönyvlista az alapja az iskolák tankönyvválasztásának, ez alapján rendelik meg áprilisban a tankönyveket a tankönyvfelelősök.

Hol nyomtatják a tankönyveket? Milyen állomásokon megy végig a tankönyv az első változat nyomdába küldésétől a végleges formájáig?

Fontos külsős, de állami partnerünk a Könyvtárel-látó (KELLO). Ez a cég az, amely jogszabály alapján a tankönyvek gyártását és forgalmazását – tehát a rendelések fogadását és a kiszállítást – végzi az iskoláknak. Amikor megvan egy tankönyvnek az akkreditációja, felkerült a tankönyvjegyzékre, megkezdődik a tankönyvrendelés, rendszerint áprilisban. A folyamat közben mi még ellenőrizhetjük a tankönyvek digitális állományait, de már át kell adnunk a tankönyvellátónak, amelynek az a feladata, hogy a zárt nyomdai állományból gyártást végezzen. A nyomdaipari kivitelezés során átadunk egy általunk aláírt, dátummal és jóváhagyással rendelkező mintapéldányt, amely a gyártás alapját képezi – ez tulajdonképpen egy hivatalos dokumentumnak számít –, illetve magát a nyomdai digitális állományt, amelyet még a KELLO munkatársai is átnéznek, de átesik egy nyomdai revízió is, tehát útközben is be van iktatva több ellenőrzési pont, sőt a nyomdagépek elindítása előtt is lehetőségünk van még egyszer átnézni a végleges kiadványt.

A digitális változásokra folyamatosan reagálnia kell az Oktatási Hivatalnak

Jó ideje határozza meg az életünket a digitalizáció, így természetesen az oktatásban sem elhanyagolható a digitális tananyagok fejlesztése és használata. Elengedhetetlenek azonban azok az ismeretek, hogy miként használjuk helyesen a digitális eszközöket, hogy valóban hatékony legyen a tanulás. Az Oktatási Hivatal (OH) Digitális Tananyagfejlesztési Osztályának osztályvezetőjét, **Pintér Gergelyt** kérdeztük a Nemzeti Köznevelési Portálról, az okostankönyvekről, valamint az Oktatási Hivatal digitális fejlesztéseiről.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: Kaliczka Gabriella

Milyen digitális fejlesztések történtek az Oktatási Hivatalban az elmúlt években?

A Digitális Tananyagfejlesztési Osztályon két fontos portálrendszer fejlesztése történt meg az elmúlt években, és zajlik folyamatosan: az egyik a *Nemzeti Köznevelési Portál* (NKP), a másik pedig a *Tankönyvkatalógus*.

A Tankönyvkatalóguson keresztül elérhetőek a tankönyvjegyzéken lévő és – az utóbbi idők fejlesztése nyomán – a nem jegyzékes kiadványok is, amelyek leginkább offline módon szolgálják a tanárok és a diákok munkáját. A portálon megtalálhatóak a tankönyvjegyzéken lévő tankönyvek, munkafüzetek, illetve a hozzájuk kapcsolódó mellékletek, hangzóanyagok vagy forrásállományok, illetve a digitális

kultúrában a forráskódok, a képek vagy az adatbázisok kiindulóállapotát tartalmazó állományok. Valamint elérhetőek a tankönyvek adatlapjai is, amelyek egyrészt a rendelést hivatottak segíteni, másrészt pedig magukról a kiadványokról érhetőek el többletinformációk. Ezen túl még egy fejlesztése történt a felületnek, ahol nemcsak a kiadványok, hanem a hozzájuk kapcsolódó – egykoron fejlesztett, de nem akkreditált – feladatlapok, megoldókulcsok szintén megtalálhatóak. Gyakorlatilag tehát a portálon a teljes tankönyvjegyzéki portfólió, valamint egyéb kiadványok is szerepelnek, ami több mint 1400 címet jelent.

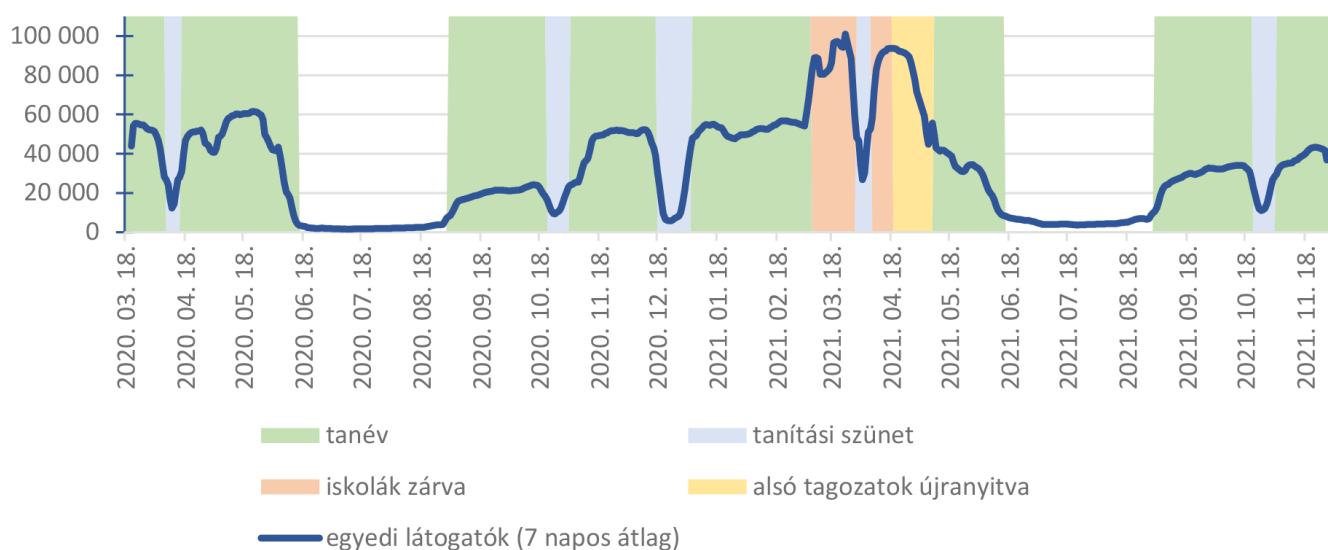
Hogyan épül fel a Nemzeti Köznevelési Portál oldala? Milyen koncepció szerint dolgozták azt ki?

Nagyon sokat építettünk arra, amit az NKP első verziója tudott. Az itt dolgozó ügyfélszolgálati munkacsoporthoz – akik az ügyfélszolgálatot és az üzemeltetést látják el – beérkező sok-sok kérdés, megkeresés és egyéb információk alapján, külsős szakértők, valamint felhasználók tesztelési eredményeiből alkottuk meg a koncepciónkat, hogy min kell javítanunk – vagy éppenséggel mit kell elhagynunk. Fontos volt folyamatosan reagálnunk azokra a megjelenésekre, eseményekre vagy igényekre, amelyek befolyásolták a portál felépítését. Egyrészt a Digitális Oktatási Stratégia határozta meg a gondolkodásmódunkat, másrészt az egyéb oktatásirányításban működő szakrendszerek szolgáltatásai (pl. KRÉTA, KIR).

Hogyan történik egy tankönyv „okostankönyvesítése”? Milyen különbség jellemzi az okostankönyveket a hagyományos tankönyvekhez képest?

Komikus, de azt lehet mondani, hogy semmi különbség nincs, ugyanakkor ég és föld a kettő közötti eltérés. Ez egyfajta digitális transzformáció, ami használja

Egyedi látogatók száma a Nemzeti Köznevelési Portálon

egy tankönyv összes szöveges és képi elemét – hiszen az akkreditált tananyag teljes lefedését meg kell valószínűsíteni: erről elmondhatom, hogy ezt teljes mértékben megvalósítottuk.

A hagyományos tankönyvek esetében úgy tekintünk az anyagra, mint egy lineáris gondolkodási módszerre, amibe egy ponton becsatlakozunk, és azon keresztül jutunk el a célig. A digitális térben viszont azt gondoljuk, hogy a hagyományos struktúrával szemben sokkal szerteágazóbbak a lehetőségek. A legegyszerűbb, amivel ezt ábrázolni tudnám, az maga a linkelés: ha egy hagyományos tankönyvben találunk egy tankönyvi elemet, annak a kihivatkozott forrását nehezebben leljük fel; vagy nem könnyű egy másik évfolyamra előre- vagy visszahivatkozni. Tehát vannak tudáselemek a hagyományos tankönyvek esetében, amelyeket nehezen tudnánk prezentálni. Ezzel szemben a digitális térben sokkal egyértelműbb és könnyebb megoldási lehetőségeink vannak. Természetesen az online tér segítséget ad ahhoz is, hogy különféle technológiai megoldások mentén jussunk el egy-egy tananyaghoz: az egyszerűbb szövegszerkesztéstől a komplexebb keresőmotorok bevonásával, egészen a mesterséges intelligencia felhasználásáig számos opciót használhatunk az okostankönyvek fejlesztésében. A mesterséges intelligenciát egyébként nagyon sok mindenben fel lehetne használni az oktatásban. Akár a tanteremben, akár a tanulás folyamatában vagy az oktatásirányításban. Praktikus volna abban, hogy olyan segítséget nyújtson a pedagógusoknak, amely a fejlődésükben segítené őket, ugyanígy pedig a diákok számára is sok segítséget biztosítana, például személyre szabhatná a saját tanulási szisztémáikat.

A hagyományos és az okostankönyvek feladatmegjelenítése szinte minden esetben különbözőséget mutat. A nyomtatott kiadványokban egyszerű, írásban megjelölt feladatok kaptak helyet, amelyeket a pedagógus valamilyen osztálydinamika vagy módszertan szerint végez el a diákokkal. Viszont az okostankönyvek

praktikusak lehetnek olyan esetekben, ha nyílt végű vagy zárt végű feladatokat konstruálunk. Zárt végű feladat segítségével a rendszer rögtön kiértékeli a feladatot, amint azt megoldják, a nyílt végű esetében a tanár értékeli a feladatmegoldást. Ezek a feladatok súlyozhatók, differenciálhatók, ezzel pedig támogatathatjuk az önálló, személyre szabottabb tanulást is.

Az okostankönyvek ugyanakkor lehetőséget adnak arra is, hogy valamilyen tevékenykedtető feladatot végezzenek a diákok, amivel a digitális kompetenciájuk is fejlődhet. Általános tévhit az, hogy ha a gyerek nagyon jól tudja „simogatni” a telefonját, az azt jelenti, hogy magas a digitális kompetenciája. A hasonló tévhitnek eloszlátásának érdekében különféle feladatokat ágyaztunk be adekvátan az adott tankönyvi tartalomba, túlmutatva a nyomtatott tankönyv lineáris felépítésén. Ezzel pedig nem azt mondom, hogy a nyomtatott, hagyományos tankönyvi struktúra rossz; a diák számára a két tankönyv együttesen lesz a leghatékonyabb a tudás megszerzéséhez. Nagyon fontos, hogy a digitális portfóliónkat folyamatosan növeljük: nemcsak tananyagot szolgáltatunk, hanem ingyen technológiai háttérrel is biztosítunk.

Hogyan használhatja egy pedagógus az NKP-t? Különböző feladatokat a tanárok is készíthetnek, vagy csakis az Oktatási Hivatal munkatársai tehetik ezt meg?

Nemcsak pedagógusok készíthetnek feladatokat, hanem a regisztrált felhasználók is belépés után. A regisztrációt követően egy személyes profil jön létre mindenkinek, ahol a felhasználók saját tudástárat építhetnek maguknak, lemásolhatnak tartalmakat, valamint új feladatokat is készíthetnek. A felhasználó szabadon használhatja a tartalmakat, egyfajta digitális óravázlatot hozhat magának létre – így akár egy tanuló is könnyedén eleveckélhet a különböző tartalmak között. A feladatkészítéshez semmiféle komolyabb informatikai ismeretre nincsen szükség: hasonló

feladatkészítő felület áll rendelkezésére a készítőknél, mint például a *LearningApps* vagy a *Quizlet* alkalmazások esetében. Körülbelül harmincféle feladatmotorunk van, amelyek között egyaránt van nyílt és zárt végű feladatmotor. Egyébként ezt a felületet használjuk mi is a hivatalos tartalomszerkesztés során, természetesen annyi különbséggel, hogy ránk komolyabb szabályozás vonatkozik. Hiszen a feladatkészítő felhasználók feladatai nem nagy publikum előtt jelennek meg; megosztani NKP-s felhasználókkal, esetleg tanulócsoporthoz lehetőséges. Fontos, hogy természetesen nem bonyolult a portál működése, viszont a Pedagógiai Oktatási Központok (POK) nagyban segítik a pedagógusokat abban, hogy a digitális ismereteiket folyamatosan bővítsék, így az NKP használatát is megtanulhatják a tanárok különféle képzések során.

Az NKP széles körben való bemutatkozása a tantermen kívüli, digitális munkarend során történt meg. Mit tud elmondani erről az időszakról?

Az NKP már több projektszakaszt megélt portál. Az egyik projekt során egy európai uniós projektfinanszírozás keretében készült el az első verziója. Később egy saját fejlesztésű, elosztott rendszert is magába foglaló, stabilabb architektúrára álltunk át. A koronavírus-járvány időszaka alatt publikus lett a portál ezen verziója, mely a kinézetét, szolgáltatásait és tartalmát is megújító projektmérföldkőhöz kapcsolódott.

Publikussá tétele – öröm az ürömben – szerencsés volt, hiszen éppen a tantermen kívüli, digitális munkarendre való átállásban játszott nagy szerepet a tanárok és a tanulók életében. Nagy számban kezdték el látogatni

a portált, mi pedig folyamatosan bővítettük a digitális-tankönyv-megjelenéseknek a legújabb generációjával, az okostankönyvekkel a kínálatot.

Jelenleg több mint 200 okostankönyvünk érhető el, amivel persze korántsem tudjuk lefedni a teljes tankönyvi kínálatot, de a fejlesztések folyamatosan zajlanak, és szeretnénk mihamarabb publikálni a többi okostankönyvet is.

Milyen terveik vannak a digitális fejlesztések szempontjából? Milyen tankönyvek „okosítása” fog megtörténni idén?

Teveink szerint megvalósult a pedagógusok számára a Köznevelési Információs Rendszer (KIR) autentikációja, amelyet szeretnénk kiterjeszteni a diákok számára is, így létrehozva egy biztonságos és zárt oktatási teret. Illetőleg szeretnénk még kiterjeszteni ugyanezt a szak- és felnőttképzésre is. Szeretnénk a portfóliónkat egyre inkább bővíteni, és vannak függőben lévő projekterveink, mint például a „B” sorozatú tankönyveink digitalizálása.

Természetesen nagy célkitűzésünk, hogy minél több embert ériünk el, mert a koronavírus-járvány idején átlagban napi százötvenezer feletti egyedi látogatót vonzott a portál, ami jelenleg néhány tízezerrel csökkent, de a visszajelzések szerint a pedagógusok nagyon szeretik, elégedettek a portállal, ezért szeretnénk, ha még többen ismernék meg és használnák az NKP-t.

Szükség van a jó tankönyvekre

„A tankönyv is könyv legyen: érdekes és tanulságos szövegeket közlő, olvasásra szánt könyv” – írja Takács Etel (1921–1992) pedagógus, nyelvtankönyvíró. Nem olyan egyszerű azonban egy jó tankönyv fejlesztése és elkészítése. Miután pedig elkészül, még nem válik automatikusan tankönyvvé. Komoly procedúrán kell átesnie annak a kiadónak, amelyik könyvét tankönyvvé szeretné nyilvánítani. A tankönyvi akkreditációról, a tankönyv-nyilvánításról, valamint a tankötelezettségi kérelmek lebonyolításáról beszélgettünk **Szikora Ágnessel**, az Oktatási Hivatal Tanügyigazgatási és Köznevelési Hatósági Főosztály vezetőjével.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: Gyulai Hírlap/Oláh Szabolcs

Mióta foglalkozik az Oktatási Hivatal a tankönyvi akkreditációval? Hogyan zajlik egy tankönyv engedélyeztetése?

Korábban a SuliNova végezte a tankönyvi akkreditációt, amely 2004-ben került az Oktatási Hivatal (OH) jogelődjéhez, az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközponthoz (OKÉV). A tankönyvi engedélyeztetés menete azzal kezdődik, hogy a tankönyvkiadással foglalkozó jogi személy kérelmet nyújt be a Hivatalhoz. A kérelem beérkezésekor fontos, hogy az adott tankönyv már egy formailag is kész produktum legyen, amelyet egy pedagógiai szakértő vizsgál meg pedagógiai és tartalmi szempontból, valamint megnézi a tankönyvet egy technológiai szakértő is, aki a tankönyv formai jellemzőit vizsgálja.

Milyen feltételeknek kell megfelelnie egy tankönyvnek ahhoz, hogy az engedélyt kapjon? Kik szabják meg a kritériumokat?

Mindkét szakértőnek egy-egy hosszabb értékelőlapot kell kitöltenie egységes szempontok alapján, amely az engedélyeztetés szempontjából fontos; természetesen ez érvényes minden tankönyv esetében – persze apró eltérések előfordulhatnak, például a különböző korosztályoknak ajánlott könyveknél. Vannak általános etikai feltételek, amiknek minden tankönyvnek meg kell felelnie, és az adott korosztálynak megfeleltethetőnek kell lennie a tankönyvnek. Alapvetően egységesek a kritériumok, és ez az engedélyeztetési eljárásban nagyon fontos tényező, ami nem változott az elmúlt 20 évben. Ami különbség lehet, hogy különböző szempontrendszer vonatkozik a tankönyvekre és a munkafüzetekre, de ugyanígy különbség lehet egy szöveggyűjtemény esetében is.

Érdekesség viszont a digitális tankönyvek megjelenése, hiszen a tankönyvi akkreditációval, illetve a digitális tartalmak engedélyeztetésével bővült a kritériumlista, azonban az ügymenet hasonló: szintén külön értékelőlapokon keresztül döntenek el a szakértők, hogy az adott digitális tankönyv megfelel-e a meghatározott

” Alapvetően egységesek a kritériumok, és ez az engedélyeztetési eljárásban nagyon fontos tényező, ami nem változott az elmúlt 20 évben. ”

szempontoknak. A szakértők között van egy technikai szakértő is, aki azt vizsgálja, hogy az adott digitális tananyag azon a platformon azon feltételek szerint, amit a kiadó megjelölt, megfelelően működik-e, és valóban elérhető-e úgy, ahogy a kiadó jelzi a tanulók és az intézmények számára.

Hogyan történik a jóváhagyás és engedélyeztetés? Ki akkreditálthat tankönyvet?

A kérelem beérkezését követően felkérünk egy szakértőt. A szakértő általában az Oktatási Hivatal által vezetett szakértői névjegyzék akkreditációs szakterületén szereplő pedagógus, aki tíz év szakmai gyakorlattal rendelkezik. Amennyiben nem találunk megfelelő szakértőt, úgy kereshetünk más úton is. Azoknál a tankönyveknél, amelyek eleve egy szűkebb körnek készülnek – mint például a nemzetiségi tankönyvek esetében –, nehezebb szakértőt találni, ezért például a nemzetiségi könyvek esetében felkeressük az Országos Nemzetiségi Tanácsot, amely javasol nekünk szakértőket.

A szakértő az értékelőlap segítségével végzi el az értékelőmunkát. Az értékelőlap szempontrendszere nyilvános, az OH honlapján (www.oktatas.hu) keresztül elérhető. Miután a szakértő értékelte a tankönyvet, a Hivatal vagy engedélyezi a tankönyvvé nyilvánítást, vagy elutasítja a kérelmet, harmadik esetben pedig újabb feltételeket támaszt a benyújtott tankönyvvel kapcsolatban – ami gyakran előfordul. Ebből kitetszik,

hogy – az értékelésen túl – a szakértő feladata az is, hogy tételes hibalistát állítson föl, amennyiben hibákat talál; ilyen esetben pedig az a feltétel, hogy a tételes hibajegyzék javítását végezze el a kiadó. Ekkor megkezdődik egy párbeszéd az OH közvetítésével a szakértő, valamint a kiadó között. A kiadónak nyilatkoznia kell arról, hogy egyetért-e a szakértői véleménnyel, javítja azokat, vagy pedig elutasítja. A szakértő ilyen esetben mérlegelhet, hogy elfogadja a kiadó érveit, vagy továbbra is fenntartja feltételeit. Amennyiben a kiadó elfogadja a szakértői véleményt, és javítja a kért elemeket, azt követően a szakértő újraellenőrzi a könyvet. Amint elfogadja, az OH határozatot hoz a tankönyvi akkreditáció ügyében.

A kiadó tankönyvvé nyilvánítási határozatot kap, amely öt évig érvényes. Ezt háromszor öt évvel még meg lehet hosszabbítani, ami az előbbiekhöz hasonló, de valamivel egyszerűbb eljárás – amennyiben a tankönyv a hosszabbítást megelőző öt évben nem módosult. A határozat kiadását követően készíti el az OH a tankönyvjegyzéket, amely alapja az iskolai tankönyvrendelésnek. Ezt a jegyzéket minden évben el kell készíteni, és azok a könyvek kerülhetnek fel rá, amelyek rendelkeznek tankönyvvé nyilvánítási engedéllyel.

Mennyi időt vesz igénybe ez a procedúra, illetve mi a menete a jóváhagyásnak?

Az eljárás maga három hónap, ami a kérelem beérkezésétől számított. A kérelmet elektronikus úton tudják benyújtani a kiadók, ami egy új fejlesztés – éppen 2023-tól kezdve vezettük be ezt a lehetőséget. Ugyan törekszünk a teljes elektronikus ügyintézésre, azonban az eljárás jellegéből fakadóan nem tudunk teljes mértékben elszakadni, hiszen a tankönyvek többségében nyomtatott formátumban jelennek meg, amelyeket meg kell küldeniük a kiadóknak. Ezenkívül minden más – tehát az eljárási díj átutalása, a kérelem benyújtása, a szakértők kirendelése és a döntéshozatal – elektronikusan történik. Az engedélyen túl a tankönyvnek meg kell felelnie az ún. árkorlátnak is, amit jogszabály rögzít, különféle kritériumok alapján, mint például a tankönyv formai megjelenése, mérete, hossza.

Abban az esetben, ha egy tankönyv nem kap engedélyt, mi történik? Ez milyen arányban jellemző?

A kiadónak, amikor benyújt egy kérelmet, csatolnia kell hozzá kötelező mellékleteket, amelyek közül az egyik az a dokumentum, amely a kerettantervi megfeleltetést tartalmazza. Tehát a kiadónak meg kell határoznia, hogy melyik kerettantervnek megfelelő tankönyvet nyújt be. Például, ha irodalomtankönyvet akar beadni, akkor meg kell határoznia, hogy felső tagozatos 7. osztályos irodalomtankönyvnek szánja-e a könyvet. Ha a kerettantervi tartalmi szempontoknak nem tesz eleget a benyújtott tankönyv, akkor azt nem akkreditálja az OH. Az eljárás alapvetően úgy épül fel, hogy akik benyújtják – és benyújthatják – a kérelmet, azok tankönyvnyilvánítási határozatot kapnak előbb-utóbb, hiszen a többkörös jóváhagyási folyamat lehetőséget biztosít a kiadóknak a javításra.

Az iskolakötelezettség hatósági eljárása is ehhez a főosztályhoz tartozik. A jogszabályok szerint azok a gyerekek, akik augusztus 31-ig betöltik hatodik életévüket, tankötelesek, vagyis be kell őket íratni az általános iskolába. Amennyiben a szülők úgy ítélik meg, hogy mégsem elég érett a gyermek az iskolára, milyen lehetőségeik vannak?

Ebben az esetben is kérelmezni kell, amit akár papíralapon, de elektronikusan is be lehet nyújtani. Kötött határidővel kell az ügymenet kapcsán kalkulálni, hiszen a beiratkozás ideje minden évben egységes, így például idén január 18-ig lehetett kérelmet beadni. Az eljárás 50 napot ölel fel, amelybe az adott esetekben felkért pedagógiai szakszolgálatok vizsgálata is bele kell, hogy férjen, ezért nagyon feszített az ilyen kérelmek során az ügyintézés ideje. Többnyire 21 napja van a szakértői bizottságoknak, hogy a javaslatukat megküldjék a Hivatalnak. A szakszolgálat javaslata alapján hozza meg a Hivatal a döntését. Az esetek többségében, 95–96 százalékban egyébként engedélyezzük a kérelmeket.

Hány kérvény érkezett idén? Mire kell a kérelemben hivatkozni, illetve milyen lehetőségei vannak a szülőknek negatív döntés esetén?

Több mint 22 ezer kérelem érkezett idén. A kérelemben meg kell határozni a szülőnek, milyen indokkal kéri, hogy gyermeke még egy évig maradjon az óvodában, illetve a leírt indokokhoz alátámasztó dokumentumokat

is csatolhat a szülő – pl. óvónői vélemény. Ennek alapján dönti el az OH, hogy szükséges-e a szakszolgálat szakértői bizottságának bevonása, de ahogy említettem, az elmúlt évek adatai alapján elmondható, hogy az esetek nagy részében elfogadjuk a kérelmeket. Gyakori kérdés szokott lenni, hogy milyen szempontok szerint döntünk, amellett, hogy bevonjuk a szakszolgálatot. Röviden: nincsenek szempontok, hiszen minden gyermek helyzete egyedi, illetve a szülői kérelmek indoklásai is mindig mások; ezért nem akarunk – és nem is lehet – minden esetre érvényes szempontrendszer megalkotni.

Azt fontos kiemelni itt, hogy azokat az eseteket, ahol bevonjuk a szakszolgálatot, a szülők többsége büntetesként éli meg. De fontos, hogy erre az eljárási lépésre ne úgy tekintünk, hogy ez büntetés. A köznevelés rendszerében a pedagógiai szakszolgálat rendelkezik azzal a szaktudással, ismerettel, ami megalapozza azt, hogy az OH megfelelő döntést hozzon. Amennyiben a kérelmet elutasítják, a szülő a bírósághoz fordulhat, de az ilyen esetek száma elenyésző és évről évre csökken, hiszen az idej eljárás során már tíz alatti volt a bírósághoz fordulóknak száma.

Szakemberek a tankönyvek felhasználóbarát megjelenéséért

Egy tankönyv csak akkor tekinthető késznek, ha a műszaki szerkesztő, a tördelő és a korrektor is elvégzi a feladatát. Erről a három munkakörrel keveset hallani, pedig meghatározóak a tankönyvfejlesztés folyamatában. Hogy mivel is foglalkoznak pontosan, illetve mi a feladatuk az állami tankönyvfejlesztésben, arról ők maguk mesélnek.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia

A műszaki szerkesztő a tankönyvkiadás koordinátora

A tökéletes oldal egy könyvben sok apró részletből épül fel, a tartalom mellett fontos a betűk típusa, a sorok távolsága, a képek mérete, a fehér területek aránya, melynek koordinációja a műszaki szerkesztők feladata. **Marcsek Ildikó** műszaki szerkesztővel beszélgettünk a munkájáról.

Mióta foglalkozik tankönyvek műszaki szerkesztésével?

1999 óta dolgozom a tankönyvkiadásban. A tankönyvkészítés sokszínűsége vonzott erre a területre. Az évek során társadalom- és természettudományi, idegen nyelvi, nemzetiségi, SNI-s tankönyvek fejlesztésében vettem részt 1–12. évfolyamig.

Melyek az Ön feladatai egy tankönyv létrejötté során?

A műszaki szerkesztők feladata a szerkesztők, grafikai szerkesztők, korrektorok, tördelők, a nyomdai gyártás koordinálása, a határidők betartása, betartatása. Részt veszünk a tankönyvek fejlesztésében és az utánpótlás-gondozásban. A kiadványok fejlesztése során fontos feladatunk a formátum, a tipográfia tervezése, a tördelés irányítása, a hibák folyamatos javítása.

A kiadványszerkesztés lépései: előkészítés, formázás, nyomdai előkészítés. Előkészítésnek a szöveg és a kép digitális feldolgozásra alkalmassá tételét nevezzük. A formázás folyamata során tördelőprogrammal megtervezünk a szövegek és képek végleges elhelyezkedését, formáját. Sok szempontot kell figyelembe venni annak érdekében, hogy a szöveg könnyen olvasható, befogadható legyen. Például betűtípus, betűnagyság, a betű- és szóközök, a sortávolság megfelelő ritmusa, a szövegtömbök mérete és elhelyezése, a szövegen belüli kiemelések, a címek nagysága és jól átlátható hierarchiája. Az oldalak margóviszonyai, a megfelelő szedéstűkőr, a nyomott és nyomatlan felületek aránya alapvető fontosságú egy kiadvány megjelenése szempontjából.

A tipográfia szerves része a vizuális kultúrának, így kiemelten fontos a tananyagfejlesztés során. A tipográfia eszközeivel érthetővé és befogadhatóvá tesszük, nyomtatékosítjuk a mondanivalót. A profi módon elkészített tankönyv használata során az olvasónak nem kell gondolkodnia azon, az oldalak elemei miért éppen úgy jelennek meg, ahogy látja azokat. A tankönyvtipográfia nem lehet öncélú, vagy magazinszerűen hangsúlyos.

A tankönyvek fejlesztésekor alapvető fontosságú az életkori sajátosságok ismerete. Különbözik az olvasást, írást éppen csak kezdő kisdíák igénye, illetve az érettségire készülő fiatal felnőtté, aki egy emelt szintű érettségire felkészítő összefoglaló, rendszerező kiadványt használ. Hangsúlyos a tipográfia szerepe a sajátos nevelési igényű gyerekek speciális kiadványainak tervezése során is. A felsorolt szempontok összegződnek a nemzetiségi és idegen nyelvi kiadványok fejlesztésekor, amikor mindezeket túl a nyelvi sajátosságokat is figyelembe kell vennünk.

A következő lépés a kiadványszerkesztésben a tördelés, ami a szöveg oldalakra való elosztását, a táblázatok, az illusztrációk – képek, ábrák, szakábrák, kották – és a díszítőelemek végleges elhelyezését jelenti. A kialakult, végleges állományoknak technikailag hibátlanak, gyártásra alkalmasnak kell lennie. Munkánk része ennek ellenőrzése, javítása.

Melyik volt a legemlékezetesebb tankönyve?

A könyvkészítés sokszereplős munkafolyamat, igazi csapatmunka. Szerencsés vagyok, igényes munkatársakkal dolgozhatok. Részt vehettem olyan könyvek fejlesztésében, amelyek szakmai elismerést is kaptak. Talán a legemlékezetesebb a Szép Magyar Könyv-díjas *Fizika 9.* című tankönyv volt.

A tördelőszerkesztő illeszti össze a darabokat

Egy könyv alapvetően akkor mondható késznek, ha nyomdakész. Ehhez szükség van a tördelők munkájára, akik a kapott anyagokat a műszaki szerkesztő instrukciói alapján összeillesztik. **Gados László** tördelőszerkesztővel beszélgettünk feladatairól, a szakmáról.

Mióta foglalkozik tankönyvekkel?

Huszonnyolc éve foglalkozom könyvek tördelésével, 1995-ben alapítottam az első vállalkozásomat, ami már ezzel foglalkozott, de az eredeti szakmám vegyész mérnök. Egy véletlen folytán kerültem a tördelő szakmába, és mindent, amit tudok, autodidakta módon tanultam meg a műszaki szerkesztők segítségével, akik türelmesek voltak, ugyanakkor felhívták a figyelmemet a hibáimra. Tizennyolc évig vállalkozóként dolgoztam a Nemzeti Tankönyvkiadónak is, főleg egyetemi, főiskolai tankönyveket tördeltem. Később csöppentem bele a középiskolai, majd a felső tagozatos tankönyvek készítésébe. 2013-ban, amikor a tankönyvfejlesztési projekt indult, kerültem ide az állami szférába, tördelőként. Tizenöt éve tördelek matematikakönyveket, amiben segít, hogy értem a képleteket, ismerem a matematikai jeleket, de természetesen meg kellett tanulnom, hogyan kell képleteket szerkeszteni.

Melyek az Ön feladatai egy tankönyv létrejötté során?

Minden tankönyvnek van legalább egy szerzője, majd a szerkesztő és a grafikai szerkesztő is átnézi, akik a szükséges ábrákat előkészítik vagy előkészíttetik hozzá. Ezután kerül a műszaki szerkesztőhöz, aki az egészet műszakilag átnézi és elkészíti hozzá az utasításokat, hogy formailag milyen legyen a könyv. Ő adja át a tördelőnek, akinek az a feladata, hogy ebből a kéziratból és a megkapott képanyagból a műszaki szerkesztő instrukciói alapján összerakja a könyvet olyan formátumba, amelyben a nyomtatás után kézbe vesszük. A tördelés gyakorlatilag az elemek formai összeszerkesztése. A tipográfia általában nem a tördelő feladata, azt vagy tipográfus, vagy a műszaki szerkesztő határozza meg. Legtöbb esetben kapok egy tipotervet, amelyben benne vannak például a címek paramétereit, vagy az, hogy hol helyezkedjen el az oldalszám, mekkora legyen a margó.

Általában egyben kapom meg az egész tördelendő könyvet. Amikor viszont szoros határidők vannak, akkor lehetőség van arra, hogy fejezetenként kapjam az anyagokat, hogy ne torlódjon össze sok anyag, és párhuzamosan tudjunk haladni a könyvekkel, mert egy matematikakönyv elkészítése igen időigényes feladat.

Fotó: Vágóné Ugró Szilvia

Amikor egy matematikai képletet például megkapok Word-formátumban, és beillesztem a tördelőprogramba, azt sokszor újra fel kell vinni, mert a program vagy egyáltalán nem, vagy képként értelmezi.

Kikkel van napi kapcsolatban?

Alapvetően a műszaki szerkesztő a központi figura. Hozzá fut be a kézirat, az ábrák, és ő adja ezeket a tördelőnek, majd a tördelő a kész munkát neki adja vissza. Ezután a műszaki szerkesztő továbbadja a korrektornak és ezzel párhuzamosan vissza a szerkesztőnek is. Ők is átnézik, majd a műszaki szerkesztő begyűjti a javításokat, és ismét kiadja a tördelőnek. Én hivatalosan a műszaki szerkesztővel állok napi kapcsolatban, tőle kapom az anyagot. A projekt idején több, a tankönyvekhez köthető munkacsoport is volt. Ekkor egy irodában volt a szerkesztő, a műszaki szerkesztő, a tördelő és a nyelvi lektor, így rögtön meg tudtuk beszélni a felmerülő problémákat.

Hány tankönyv létrejöttében működött közre? Melyik volt a legemlékezetesebb tankönyve?

Az elmúlt huszonnyolc évben legalább négyszáz könyvet tördeltem, de nemcsak könyvet, hanem folyóiratokat is készítettem. A legemlékezetesebb könyv, amit több mint 20 éven át gondoztam, javítottam, az a *Római jog története és intézményei* című egyetemi tankönyv volt. A könyv Word-formátumban készült, és éveikig még Word-formátumban gondoztuk. A szerzők minden évben javítottak rajta, így évről évre módosítani kellett a tördelést. Minden fejezet elején volt egy irodalmi hivatkozás, amelyet mindig kiegészítettek a legújabbakkal, ezért javítottuk húsz éven át a könyvet.

Fotó: Molnár Attila

Egy korrektor nem csak a helyesírásra figyel

Egy tankönyvnél, éppen úgy, mint más könyvknél, alapvető elvárás, hogy helyesen szerepeljenek benne a szavak. A gyerekeket nem csupán tanítjuk a tankönyvekből, ezek a könyvek példaként is állnak előttük, hiszen ahogy egy adott szó szerepel a tankönyvben, feltételezzük, hogy az a helyes leírása. **Vas Annamária** korrektorral beszélgettünk a helyesírásról, stiliztikáról és a munkájáról.

Mióta foglalkozik tankönyvek korrektúrázásával?

Összességében nagyjából tizenkét éve foglalkozom szöveggondozással szerkesztőként és korrektorként. Eleinte főleg tudományos-fantasztikus irodalommal foglalkoztam, majd jöttek gyermek- és ifjúsági irodalmi könyvek, valamint szórakoztató irodalom, itt voltak például krimik és romantikus regények is. Tudományos ismeretterjesztő könyvek szövegét is gondoztam, illetve szakkönyvek terén egyetemi tanulmányköteteket, felsőoktatási tankönyveket. Az Oktatási Hivatalnál 2021 szeptembere óta dolgozom korrektorként.

Melyek az ön feladatai egy tankönyv létrejötténél?

Feladatom elsősorban a szerkesztett kéziratok javítása, főként helyesírási szempontból, illetve az esetleges stiliztikai hibák jelzése, kiküszöbölése. Korrektorként az én dolgom az elütések, a nem a helyesírási szabályoknak megfelelően leírt szavak, szóalakok, egyeztetési hibák javítása. Stiliztikai hibák is előfordulhatnak a szövegben, mint a szóismétlések vagy a nem teljesen szabályos megfogalmazások. Ez utóbbiaknál nagyon ügyelni kell, figyelembe véve a szaknyelvi szókincset, mert a „szépség” nem mehet a pontos megfogalmazás rovására, így ezekben a kérdésekben a szerző, szerkesztő jóváhagyása kiemelten fontos. Ezt követően a már betördelt szövegek átnézése is a feladatom, ahol az előbbieket kiegészülnek még egy-két formai szempontú ellenőrzéssel, valamint esetenként a javítások, betoldások ellenőrzését is én végzem a kiadványokban. Persze olyan is előfordul, hogy a kollégák csak egy-egy kifejezés írásmódjával kapcsolatos kérdéssel fordulnak hozzám, vagy egy helyesírási „jelenség” magyarázatára kíváncsiak.

Kikkel van napi kapcsolatban?

Elsősorban a műszaki szerkesztőkkel: tőlük kapom meg a korrektúrára váró szövegeket, és egyeztetünk a határidőkről. Egy-egy kérdésben olykor a tankönyvek szerkesztőivel és a tördelőkkel is szükséges az egyeztetés. Változó, hogy milyen mennyiségben kapom meg a korrektúrázandó szöveget. Általában egyben megkapok egy tankönyvet, viszont olyan is előfordul, hogy csak egy-egy fejezet érkezik hozzám akkor, amikor elkészülnek vele a kollégák. Ez függ az időkeretektől, a könyv készülésének a haladási tempójától is.

Hány tankönyv létrejöttében működött közre? Melyik volt a legemlékezetesebb tankönyv?

Eddig nagyjából ötven kötet munkálataiban vettem részt. Ezek közül nehéz egyet kiemelni; talán a kisebbeknek szóló, alsó tagozatos könyvekkel dolgozom a legszívesebben. Ami pedig nagyobb kihívást jelent számomra, az például egy végzős diákoknak szánt matematikakönyv, amely az emelt szintű érettségire is felkészíti őket.

A gyakorlati tárgyú anyagokban nemegyszer találok számomra is új, használható információkat – akár például a kertészkedéssel kapcsolatban. De nagyon szívesen olvasok olyan részleteket is, ahol adott történelmi korból származó beszámolók színesítik a tananyagot – ezek sokkal emberközelibbé teszik az adott témát. És persze sokszor rácsodálkozom, mennyi minden van, amit 20–30 évvel ezelőtt még nekünk is tudni kellett, de azóta sajnos kikopott az emlékezetemből.

SPORI!

„Magántanulónak lenni nem olyan jó, de valamit valamiért”

Új rovatunkban hónapról hónapra olyan fiatal sportolókat szólaltatunk meg, akik az évek során kitartó munkával egyre feljebb és feljebb jutottak választott sportágukban. Spori! című rovatunkban ezúttal azzal a 18 éves fiatalemberrel beszélgettünk, akinek kifejezetten nagy álma, hogy bekerüljön a válogatottba. Szerencsére jó úton jár, hogy álma valóra váljon. Már óvodáskora óta otthonosan mozog a jégen, határozottan fogja az ütőt, jól érzi magát a pályán. Erős karaktere kiemelkedő játékosá érlelte **Dobos Mihály Bendegúz** jégkorongost, akit a kitartásról, a magántanulói nehézségekről és külföldi élményeiről kérdeztünk.

Szöveg: Karkó Ádám

Bendegúz jelenleg a Fehérvár Hockey Akadémia (FEHA19) támadó jégkorongos játékosa. 2004-ben született Budapesten. Elmondása szerint már az óvodában voltak korcsolyaórák, ahová szívesen járt, ami természetesen feltűnt az edzőnek is, aki csábította, hogy járjon gyakrabban, hiszen jól megy neki ez a sport, érdemes lenne kihasználni a feltűnedező tehetségét. „Emlékszem, eleinte alig volt kedvem ahhoz, hogy jég-hokizzak, de aztán végül csak lekeveredtem a pályára, és ottragadtam, mert megtetszett” – mesélte Bendegúz.

Szülei nagyon örültek annak, hogy fiuk jégkorongozni kezdett. Bár Bendegúz – ahogy mesélte – nem emlékszik pontosan, miként gondolkodtak erről a sportról a szülei; ettől függetlenül nem kapacitálták őt arra, hogy másik sportágat válasszon, és mindmáig támogatják a sportolót a céljai elérésében. Bendegúz mindig úgy érezte, hogy ezt a sportot kezdettől fogva neki találták ki, hiszen a tehetségesebbek közé tartozott, miáltal sok sikerélménye volt, ezért soha nem is fordult meg a fejében, hogy másik sportágban próbálja ki magát.

Példaképként tekint a méltán híres focistára, *Cristiano Ronaldora*, Ronaldo mentalitása sokaknak példaértékű, és így van ez Bendegúz esetében is. Felnéz a futballistára, hiszen az a gondolkodás, amit Ronaldo képvisel, nem hiába juttatta el ilyen magasra. Ugyanakkor Bendegúz kiemelte, hogy fontosnak tartja, ha a csapata számíthat rá, s ebben is a híres focista példáját követi. „Próbálok én is olyan lenni, akire felnézhet a csapat, akire minden

Fotó: Juha Alamäki

esetben számíthatnak, aki hozzásegíti őket a győzelemhez. Fontos szituációkban tud ez megmutatkozni, ami van, hogy sikerül, van, hogy nem, de úgy érzem, van még időm megtanulni, hogy minél jobb legyek a csapat számára” – magyarázta a jégkorongos.

Ugyan alázattal áll a kérdéshez, hiszen nem hangoztatja folyton csapattársai előtt, hogy mennyire jó, azért érzi azt a megtiszteltetést, hogy az utóbbi időben ő lehetett az, aki eldöntött meccseket, akár góllal vagy gólpasszal. Ez kitűnik abból is, hogy legszívesebben centerként játszik, középen, támadóként, ahol a két szélső támadót össze tudja kötni egy okos és szép passzal, amiből jó eséllyel gólt is szerezhhetnek a csapattársak. Viszont a center nemcsak elől játszik, mert van olyan szituáció, amikor a védekezésben is segíthet, így Bendegúz valójában az egész pályán otthonosan mozog, bármilyen posztra helyezi őt az edző.

A sportoló jelenleg még a Ferencvárosi Sport Általános Iskola és Gimnázium végzős magántanulója, idén fog érettségizni. „Őszintén szólva nagyon nehéz össze-

egyeztetni a sportot és a tanulást. A hokival sosem volt baj, nem élem meg teherként egyetlen percét sem a szezonnak, sem az edzéseknek, de problémás leülni egy hosszú és fárasztó nap vagy hét után, hogy felkészüljek a vizsgákra. Mégis igyekszem a legjobban teljesíteni az iskolapadban is” – mondta. Bendegúz elmondása szerint nem olyan jó magántanulónak lenni. Sokkal jobban érezte magát, amikor még bejárt az órákra, ahol az osztálytársaival lehetett; mégiscsak jelen volt az órakon, ahol a tanárok elmagyarázták a tanulnivalót, és nem magának kellett mindent otthon megtanulnia. „Magántanulónak lenni nehezebb, és nem is olyan jó, de valamit valamiért.”

A jégkorongos minden nap edz, napi 3-4 órát töltenek a csapattal a pályán. Amikor meccsnap van, akkor is van a reggeli órákban egy félórás átmozgató edzés, a meccs pedig önmagában elég kimerítő tud lenni, hiszen a fizikai erőnlétet megterhelő, mindemellé pedig fejben is jelen kell lennie a csapatnak. „Egy hosszú szezon után – mint most is – már kezdem érezni, hogy kimerültem, hogy fáradok, hogy jól jönne a pihenés, mert nem vagyok olyan friss. De amíg tart a szezon, addig eszembe sem jutna, hogy kihagyjak például egy edzést. Motivál, hogy szeretem csinálni, imádom a sportot, és persze sok erőt ad az is, hogy elhiszem magamról – és szerencsére más is elhiszi rólam –, hogy jó vagyok benne” – mesélte Bendegúz.

Ugyan nehéz összeegyeztetni a tanulást és a sportot – ahogyan Bendegúz mondta –, mégis beadta a jelentkezését a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem sportszervezés szakára, viszont nem ódzkodott megjelölni a kereskedelem és marketing szakot, valamint kommunikáció- és médiatudományi képzésre is jelentkezett, ha netán a sportszervezési terve nem válna valóra, viszont miként a sportba, úgy a tanulásba is sok energiát fektet, ezért reméli, hogy bejut a képzésre.

A sportoló 2021 nyarán Finnországba került a másodosztályú Viikingit jégkorong klubcsapathoz. Fél évvel később, 2021 végén viszont átigazolt az elsőosztályú Jokerit JoVi-hoz, majd hamarosan a Kiekko-Vantaa jégkorong csapat tagja lett. Bendegúz nagyon hasznosnak érezte, hogy kipróbálhatta magát vendégjátékosként. Szerinte tapasztalatszerzés szempontjából igazán kifizetődő volt a kint töltött idő. Sokat fejlődött a finn csapatokban, sokat tanulhatott azoktól a játékosoktól, akikkel ott játszott, és így a saját képességeit is pallérozhatta. Bár úgy gondolja, hogy nem a legerősebb csapatokba igazolták le, mégis azt érezte, hogy miután az ottani csapatok játékosaival megtalálta az összhangot, rájött arra, hogy sokan vannak még rajta kívül, akik szintén ugyanolyan tehetségesek, mint ő, és ez jó érzéssel töltötte el. Próbált minden technikát ellesni a felnőtt ligameccseken, amiket hazatérte után az itthoni meccsein kamatoztat. „Jó volt a csapatmorál, a srácok hamar meglátták, hogy nem turistaként jöttem ide, hanem tényleg tudok hokizni. Gyorsan befogadtak.” 2022-ben Bendegúz a szezont még külföldön kezdte el, azonban a szezon felénél, decemberben hazatért. A Fehérvár Hockey Akadémia (FEHA19) rögtön leigazolta, ahova szintén hamar beilleszkedett, gyorsan megtalál-

©PETER SARI
@ESPPICTURES

ta az összhangot azokkal, akiket még nem ismert – mert a magyar jégkorongosok többségében már ismerik egymást, például egy-egy korábbi meccsről.

Bendegúz egy izgalmas kérdéstről is beszélt, mégpedig arról, hogy amíg más sportágakban rögtön kiállítják és eltiltják a játéktól azt a játékost, aki verekszik, addig a jégkorongban megszokott – mondhatjuk, hogy tulajdonképpen elvárt – ha egy jó bunyót is láthatnak a nézőtérről az érdeklődők. Ez nem pusztán az együgyűségről szól. Több van emögött. Érvként szokták emlegetni, ha egy verekedés kirobban, azzal csak jót tesznek maguknak a játékosok, hiszen elkerülik a játék továbbdurvulását. Persze a közönség jól szórakozik rajta, a csapatok pedig még motivációt is nyerhetnek belőle. A verekedés oka azonban lehet taktikai megfontolás, egyfajta megfélemlítés is, de egyszerűen személyes oka is lehet. A verekedésnek akkor van vége, ha az egyik verekedő a jégre esik; ekkor lépnek közbe a játékvezetők is. Egyébként szabály rögzíti azt is, hogy a kapust nem lehet megütni, csak a két kapus eshet egymásnak. Manapság egyre ritkábban fordulnak elő verekedések, aminek Bendegúz is örül. Szerinte nem etikus verekedni a pályán, ő nem ért egyet ezzel a szabállyal. Leginkább – ha valamilyen büntetést

szán az ellenfélnek – góllal bünteti a szemben állókat, nem vallja magát verekedős típusnak. Kisebb dula-kodásokban már részt vett, de igazán nagy csapatverekedésben – szerencsére – nem volt része, igyekszik elkerülni az ilyesfajta konfliktusokat. Erre ösztönzi csapattársait is, hiszen egy durvább összeütközésben meg is büntethetők a játékosok, és egy játékoskiállítás a csapatnak nem tesz jót.

Bendegúznanak még egy U20-as éve van hátra, és bár nem tudja, hogy merre tartson tovább, kitartóan edz, hogy minél jobb legyen – mert szerinte most van abban a korban, amikor igazán ki kell használnia a lehetőségeit –, és bármilyen csapatba kerül, ott több mint száz százalékot akar hozni. Ha úgy alakulna, hogy egy külföldi csapatban kapna helyet, örömmel fogadná a lehetőséget, mert nagy álma, hogy a világ legjobbjaival – vagy éppen legjobbjai ellen – játszhasson. „Kifejezetten álomcsapatom nincsen, szeretnék minőségi helyen, jó játékosokkal játszani, de ha egyet mégis mondanom kell, akkor az a magyar felnőtt válogatott. Ott mindenképpen szeretnék játszani.”

Kulturális ajánló

Összeállította:
Vágóné Ugró Szilvia

► SZÍNHÁZ

Kőszívű – musical Jókai Mór regénye alapján

„...nevén száz éven át / ott lesz bélyegként a vád / oly sok életet szétroncsolt / nem volt jó, nem volt szent / azt is biztos látták fent / milyen kőszívű ember volt!”

A három Baradlay fivér, Ödön, Richárd és Jenő történetében a függetlenségére törekvő magyar nemzet, a családi, a baráti és bajtársi kapcsolatokat mindenkifelett tisztelő magyarok, és az igaz szerelem legyőzhetetlensége mutatkozik meg. Ugyanakkor a hatalmas történelmi tabló felvonultatja a XIX. század magyar történelmének esszenciáját is. Jókai történetének minden szereplője annyira eleven és vibráló színekkel megfestett figura, hogy szinte leugranak a regény lapjaíró. Nem kétséges, hogy a halhatatlan filmváltozat után életre szóló emlékké lényegülnek ebben a zenés darabban is. A musicalváltozatban a cselekmény minden fontos mozzanata helyet kapott, az intenzív érzelmeket hordozó zene pedig még nagyobb bepillantást enged a figurák lelki utazásába, amely a legszedítőbb mélységeket és magasságokat járja be.

A darab a *Kecskeméti Katona József Nemzeti Színházban* tekinthető meg, *Szente Vajk* rendezésében, a Baradlay fivéreket *Juhász Levente/Mechle Christian* (Ödön) *Orth Péter* (Richárd) és *Koltai-Nagy Balázs* (Jenő) játssza.

További információ:

https://www.kecskemetinemzeti.hu/hu/eloadasok/aktualis.html?eloadas_id=13877

► KIÁLLÍTÁS

Vaszary – Az ismeretlen ismerős

A Magyar Nemzeti Galéria mindig is élen járt *Vaszary János* munkásságának bemutatásában. *Vaszary János* (1867–1939) a 20. századi magyar művészet egyik leg-sokoldalúbb alakja. Az 1890-es évek végén a szecesszió egyik első hazai képviselője volt, később az impresszionizmus, az expresszionizmus, majd az art deco stílusában is alkotott. Művészetét már kortársai, a kritikusok és művészettörténészek is nagyra értékelték. **Képeinek színessége, a formálás magabiztossága és ereje, a nagy, szintetikus formáltság képessége tette őt művészként és tanárként is kora egyik legnagyobb hatású mesterévé.** A 2007-ben megrendezett nagyszabású kiállítása és az akkor megjelent katalógus az életmű minden korábbiánál teljesebb feldolgozást eredményezett. 2016-ban azonban olyan képek kerültek elő a múzeum gyűjteményében, melyekről még a szakértő kurátoroknak sem volt tudomásuk. A magyar képzőművészet egyik jelentős mestere, a rendkívül változatos stílusokban alkotó *Vaszary János* kiállításán bemutatott mintegy 70 műből 24 mindeddig teljesen ismeretlen volt mind a szakma, mind a közönség számára. A tárlaton látható festmények a teljes életmű szinte minden korszakát képviselik: a korai impresszionisztikus időszaktól az expresszív kompozícióig, a párizsi art deco stílustól a Duna-korzó-képekig és a mediterrán hangulatú tengerparti jelenetekig. **A kiállítás 2023. április 2-ig lesz látogatható a Magyar Nemzeti Galériában.**

További információ: <https://mng.hu/kiallitasok/vaszary-az-ismeretlen-ismeros/>

► MÚZEUM

Magyar Pénzmúzeum és Látogatóközpont

A Pénzmúzeum egyedülálló állandó kiállítása nemcsak Magyarországon, hanem európai összehasonlításban is kuriózumnak számít. A kiállítás a hagyományos, statikus múzeumi tárlatok felépítésével szemben az interaktivitásra és az egyéni tapasztalatszerzés élményére épül, így sok szempontból teljesen újszerű megközelítést kínál a pénz történetének, működésének, kulturális és gazdasági jelentőségének megismerésére.

A *Pénz útja* címet viselő állandó kiállítás a fizetőeszközök öt fő funkciójának bemutatására vállalkozik, melynek érdekében a tárlat teljes felépítése az egyes pénzfunkciók szerint tagolódik. A látogatás az Aranybányából indul, ahol a vendégek egy interaktív digitális tudástár segítségével rengeteg hasznos ismerethez juthatnak az arany gazdasági, kulturális vagy szakrális felhasználásával kapcsolatban. Az Aranybánya elhagyása után a vendégek az első csomópontra jutnak, mely a pénz értékmérő szerepét mutatja be. A múzeum ingyenesen látogatható egyéneknek és csoportoknak egyaránt, csupán bejelentkezés szükséges.

További információ: <https://www.penzmuzeum.hu/>

► PROGRAMAJÁNLÓ

Füredi Tavasz Fesztivál

2023. március 15–19. között rendezik Balatonfüreden a Füredi Tavasz Fesztivált, mely közös ünneplésre hív, ahol minden korosztály bekapcsolódhat a forradalom emlékét idéző programokba. Négy nap március 15. szellemében. Sokszínű és gazdag programsorral ünnepli Balatonfüred városa a forradalom és szabadságharc születésnapját. A különböző műfajokat felvonultató fesztivál minden esztendőben a megújulás, a tavaszi újjáéledés üzenetét hordozza, így lesz ez idén is. A fesztivál ez év március idusán is szeretne minden korosztályt megszólítani, a sokszínű kulturális programok tartalmas feltöltődést ígérnek minden érdeklődőnek. Több napon keresztül zajlanak a különböző események a városban. Lesznek programok a gyerekeknek, a képzőművészet iránt érdeklődőknek, koncertek és előadások várják a látogatókat, valamint látványos módon emlékeznek meg az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról is.

► KÖNYV

Gary Chapman: Az 5 szeretetnyelv: Kamaszokra hangolva

Harmat Kiadói Alapítvány, 2022

Sohasem volt izgalmasabb és nehezebb feladat kamaszoknak lenni és kamaszt nevelni, mint napjainkban, a globális társadalom új távlatai és veszélyei közepette. A világ nagyot változott, de – minden látszat ellenére – továbbra is a szülők lehetnek a legnagyobb hatással kamasz gyermekeik életére. Ehhez pedig mindössze azt a szeretetnyelvet kell megtanulni, melyet a tinédzser a legjobban megért. *Gary Chapman* könyve választ ad a legégetőbb kérdésekre, melyek a mai kamaszok szüleit foglalkoztatják. Ha betöltjük kamasz gyermekünk szeretetszükségletét, mindennél nagyobb befolyással lehetünk az életére, és hatékonyan segíthetjük őt a „nehéz évek” átvészelésében.

► FILM

A mintadiák

Amerikai filmdráma, 95 perc, 2008

Egy *Brad Cohen* nevű fiatalember inspiráló, igaz története, aki Tourette-szindrómáját legyőzve tanár lesz. A film nagyon jól szemlélteti, hogy szülőként, pedagógusként milyen nagy kihívás elfogadni és segíteni azokat a gyerekeket, akik viselkedése minden nap feszegeti az iskola-rendszer és a jólneveltség határait. Brad Cohen (*Jimmy Walk*) Tourette-szindrómája már gyermekkorában kiderült, de mindaddig kiközösítették és elfordultak tőle (még a saját apja is), amíg nem találkozott egy iskolaigazgatóval, aki az egész iskola előtt nyíltan beszélt Cohen betegségéről, felhívta a figyelmet ezzel arra, hogy a hangok, melyeket kiad, nem rendbontás, nem csúfolódás. Gondolhatnánk, hogy itt vége is lehetne a történetnek, hiszen ez a fantasztikus, könnyfakasztó iskolai jelenet megnyugvást hoz az empatikus nézőnek. De a film igazi mondandója, mely bármely néző számára tanulságként szolgálhat, csak ezután kezdődik. Brad a betegsége ellenére tanár akar lenni. Huszonnégy iskolából utasítják el, mire talál egy elfogadó, támogató munkaközösséget, de ez még mindig nem a „happy end”, ugyanis meg kell győznie a szülőket, és a legnagyobb kritikussait, a diákjait arról, hogy van helye azon a pályán, amely mellett a viszontagságok sora mellett is rendületlenül kiáll. A Hallmark filmdráma Cohen saját emlékiratán alapul, mely nemcsak együttérzést vált ki egy félreértett állapotról, hanem egyben tanulságos is.

Forrás: Oxygen Media

Éltes (Ellenbach) Máttyás

▶ 1873. február 26. – 1936. október 17.

Szöveg: **Karkó Ádám**

A Győrszentiványban született gyógypedagógus fiatalkori elhatározásból papi pályára készült, azonban 1893-ban tanítói diplomát szerzett Grazban. Ötéves tanítói munka után *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter 1898-ban tanárgyakornokká nevezte ki, méghozzá a Képezhető Hülyék és Gyengeelméjük Nevelő- és Tanintézetébe – amely *Frim Jakab* gyógypedagógus korábbi intézete volt, melyet már nem tudott fenntartani, ezért 1896-ban felajánlotta az államnak. Frim Jakabról korábban itt (<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/evfordulok-48>) írtunk.

Éltes Máttyás tanítói munkája után lehetőséget kapott arra, hogy külföldi kutatóútra menjen, ahol 1902-ben gyógypedagógus diplomát szerzett. Élete ezt követően lassan más irányt vett, hiszen miután gyógypedagógusi karrierjében továbbhaladt, tanítotott a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán, később felelős szerkesztője lett a *Magyar Gyógypedagógia* című folyóiratnak, majd *A Gyermekek* című lap munkatársa is lett. Kutatásaiban gyakran bírálta a tekintélyelvű porosz pedagógiai irányzatot, helyette sokkal inkább modernebb gyermekpszichológiai- és tanulmányozási eredményeket publikált, amelyekben a gyermekre helyezte a hangsúlyt. 1902-től kezdve harminc évig igazgatója volt az első Budapesti Állami Kisegítő Iskolának. Mindemellett vezetőségi tagja volt a Magyar Gyógypedagógiai Társaságnak, valamint aktív szerepet vállalt a Magyar Pedagógiai Társaságban és a Magyar Gyermektanulmányi Társaságban.

Hírnevét *Ranschburg Pál* ideggyógyász és pszichológus mellett szerezte meg, ugyanis a Binet–Simon-féle intelligenciateszt első magyar képviselője és alkalmazója volt. Éltes lefordította *Alfred Binet* és *Théodore Simon* intelligenciamérő eljárását. A módszer lényege az volt, hogy Éltes értelmes és fogyatékos, különböző fejlettségű gyerekeket szókincsvizsgálattal jellemzett. A módszert egyébként néhány száz elemi iskoláson és másfél tucatnyi kisegítő iskolás gyermekben tesztelte, később még több vizsgálatot végzett. A gyógypedagógus úgy gondolta, hogy számos vizsgálatot kell végezni, valamint a környezeti összefüggések által befolyásolt teljes személyiség figyelembevételével szabad dönteni arról, hogy milyen iskolába küldjük a gyereket.

Munkájában három gyógypedagógus inspirálta Éltes Máttyást. *Szenes Adolf*, *Roboz József* és *Berinza János* egyaránt elhivatottak voltak szakmájukban, és szerették volna, hogy a gyenge képességűek számára is több lehetőség legyen biztosítva, ugyanúgy, mint az egészségesek számára is elérhető lehetőségek.

Éltes Máttyás nevét máig olvashatjuk számos intézmény névtábláján. A budapesti Mosonyi utcai, a mosonmagyaróvári, valamint a nyírbátori iskola vette fel a híres gyógypedagógus nevét. 1992-ben Éltes Máttyás-díjat alapítottak a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete javaslatára. A díj a kiemelkedő gyógypedagógiai munka elismerésül adományozható, amelyet az oktatási miniszter ad át.

A 20. század első felének egyik legkiemelkedőbb pedagógusát és gyógypedagógusát 1936. október 17-én bekövetkezett halála után a Kerepesi temetőben helyezték nyugalomra. Sírját a rendszerváltást követően áthelyezték az Új Köztemető 55. parcellájába.

Iránytű

Összeállította:
Vágóné Ugró Szilvia

Ismét lehet pályázni a „Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért” és „Tehetségbarát önkormányzat” díjakra

A Nemzeti Tehetség Program keretében idén is elismerik a pedagógusok munkáját. A díjakra három kategóriában lehet ajánlást tenni: egyrészt a tehetséggondozás területén kiemelkedő munkát végző szakemberekre, valamint két kategóriában az önkormányzatok erkölcsi és anyagi elismerésére. A Nemzeti Tehetség Központ 2023. március 10-ig várja az ajánlásokat, amit a Bonis Bona és a Tehetségbarát Önkormányzat oldalán lehet leadni.

Részletek: <https://bonisbona.tehetsegunk.hu/> és <https://tehetsegunk.hu/>

Módszertani központ alakult az eltérő fejlődésű gyerekek támogatására

Az eltérő vagy megkésett fejlődésű gyermekek hatékonyabb ellátásának segítése érdekében megalakult a Gyermekút Módszertani Központ – jelentette be a Kulturális és Innovációs Minisztérium. A módszertani központot a korábbi Gyermekút projekt folytatásaként hozta létre a Családbarát Magyarország Központ annak érdekében, hogy a születéstől az iskoláskorig támogatást nyújtson a szülőknek a gyerekek fejlődésének megértésében, a fejlődési eltérések felismerésében, valamint utat mutasson a megfelelő szakemberek megtalálásához. Szintén nem anyagi, de rendkívül fontos segítséget kínál a Gyermekút Módszer-

tani Központ, mivel nemzetközi felmérések szerint az iskoláskor előtt álló gyerekek 17 százalékát érinti valamilyen fokú fejlődési megkésettség vagy eltérés. *Kereki Judit*, a központ szakmai vezetője elmondta, a 2022-ben lezárult Gyermekút projekt folytatásaként elsődleges céljuk továbbra is az, hogy egy biztonságos közeget alakítsanak ki az ellátórendszerben a családok köré, valamint segítsék a szülőket és a szakembereket abban, hogy jobban átlássák a különböző ágazatok által irányított, sokszor „szövevényes” ellátási utakat, és ezáltal minél hamarabb megkaphassa a gyerek a neki megfelelő terápiát.

A projekt keretében 88 módszertani anyag készült, 27 képzést akkreditáltak és 12 ezer szakembert képeztek ki. Az anyagok összeállítása és a szakemberek képzése mellett a következő feladat egy gyermekfejlődési kérdőív összeállítása kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok számára, további protokollok készítése, valamint szeretnének a szakemberek munkáját segítő regionális intézményeket is létrehozni.

A 2023-as tavaszi országos mérésekre készülve iskolák bevonásával tesztelték a mérőszoftvert

A digitális országos mérések lebonyolításához használt mérőszoftver tavaly jelentős fejlesztési folyamatokon ment keresztül. Ennek eredményeként a 2022. évi őszi bemeneti mérések során a program segítségével a tanulók mérését biztonságosan le is lehetett bonyolítani. A 2023. évi tavaszi kimeneti mérési időszak előkészítése keretében 2023. február 14-én 13 órától szoftvertesztelést bonyolított le a Hivatal olyan iskolák nagyszámú részvétele mellett, amelyek 7. és 8. évfolyamos tanulókat oktatnak. A tesztelés több mint 45.000 felhasználó tanuló egyidejű részvételével zajlott le. Az összesen 60-65 perces eljárás során a Hivatal különböző informatikai eljárásokat, beállításokat és forogatókönyveket tesztelt annak érdekében, hogy biztosítani tudja a digitális országos mérések alapját jelentő mérőszoftver stabil működését az egyre növekedő résztvevői tanulósámok mellett is. (OH)

Pályázatok

Összeállította: **Vágóné Ugró Szilvia**

Forgass némafilmet – pályázat diákoknak

A Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum és a Pagony kiadó pályázatot hirdet a média világa és a történelem iránt érdeklődő 10–18 éves fiatalok számára. A pályázók feladata az, hogy *Zágoni Balázs: Szamos-parti Hollywood* című regényéből némafilmet készítsenek.

A pályázat menete a szövegrész kiválasztása után:

- 1) Állítsák össze a stábot (legfeljebb 5 fő)
- 2) Az irodalmi alapanyagból készítsenek képes forgatókönyvet, írják meg az inzerteket, és forgassák le a némafilmet!
- 3) Ha az utómunkával (zenei és képi vágás) elkészültek, töltsék fel egy privát YouTube-csatornára, töltsék a lenti linken elérhető űrlapot, és küldjék el a nemafilm@pagony.hu e-mail címre.

Beküldési határidő: 2023. április 16.

A díjazottak értékes Pagony könyvcsomagot, Klassz program ajándécsomagot és Filmio előfizetést kapnak, valamint a legjobb filmek a nagyközönség számára is láthatóvá válnak majd.

További információ: <https://bit.ly/3IGhH4i>

„Add tovább a jót, amit te is kaptál!” – közösségépítő országos pályázat gyerekeknek

A 9 éve folyamatosan meghirdetett pályázat célja, hogy megmutassa, a gyerekekben lakozó tisztaság és jó szándék milyen nagy hatást tud elérni.

A pályázaton 3–18 évesek indulhatnak, külön értékelik az óvodások, a kisiskolások, felsősök, középiskolások/gimnazisták és a sajátos nevelési igényűek alkotásait.

A pályázat módjai:

Azért, hogy minden gyermek megtalálhassa a hozzá illő kifejezési módot, kétféleképpen is részt lehet venni rajta:

- alkotással (rajz, festmény, ragasztott kép, batikolás, montázs, vegyes technika)

- cselekedettel (fényképekkel vagy videóval megörökített, CD-lemezre kiírt, vagy e-mailben elküldött pályázati anyagot várnak, amin a pályázók bemutatják, hogy a gyermek, vagy gyermekek hogyan segítenek másoknak, illetve egymásnak).

Beküldési határidő: 2023. április 21.

Díjazás: Minden induló ünnepélyes keretek között oklevelet kap. Óvodai vagy iskolai csoportos pályázók esetén oklevelet készítenek az óvodának, iskolának is, melyet a fentiekhez hasonló módon juttatnak el. A zsűri által legjobbnak ítélt pályamunkák alapján az első 500 pályázót az oklevél felül külön ajándékkal, vagyis különdíjjal lepik meg, elismerve őket mint „a legjobbak a jók között” pályázókat.

További információ:

<https://azutaboldogsaghoz.hu/gyerekpalyazat/>

Van 30 másodperced a történelemre? – videópályázat középiskolásoknak

A *Múlt-kor* történelmi magazin videópályázatot hirdet a középiskolák 7–13., illetve az általános iskolák 7–8. évfolyamán tanuló diákjai számára. A pályázat feltételeként három (20, 30 és 40 másodperc terjedelmű) történelmi témájú TikTok-videó elkészítését várják a szerkesztőség e-mail címére. Elsősorban olyan „Tudtad-e...?” típusú videókra kíváncsiak, amelyekben egy-egy ismert, vagy épp kevésbé ismert történelmi pillanat, csata vagy fontos esemény bemutatása történik úgy, ahogy a diákok látják ma a világot és benne a történelmet.

Beküldési határidő: 2023. március 17.

Díjazás: A *Múlt-kor* szerkesztősége által zsűrizett pályázatok közül az első három helyezett készítője pénzjutalomban részesül az alábbiak szerint:

- első hely: 100 000 forint
- második hely: 25 000 forint
- harmadik hely: 10 000 forint
- közösségi média közönségdíjas: 50 000 forint

A nyertes pályázat készítője emellett lehetőséget kap arra, hogy havi 50 000 forint tanulmányi támogatásért cserébe heti három darab történelmi témájú TikTok-videót készítsen 6 hónapon keresztül a magazin számára.

További információ: <https://mult-kor.hu/tiktok>

Régebbi lapszámainkat, cikkeinket megtalálják a

folyoiratok.oh.gov.hu
weboldalon

„BONIS BONA - A NEMZET TEHETSÉGEIÉRT” ÉS „TEHETSÉGBARÁT ÖNKORMÁNYZAT” DÍJ

Jelöljön Ön is az idei díjakra a tehetséggondozás területén kiemelkedő munkát végző pedagógusok, szakemberek és önkormányzatok köréből!

Pályázási határidő: 2023. 03. 10.

Bővebb információ

a **Nemzeti Tehetség Központ**

honlapján!

www.ntk.hu

BONIS BONA

TEHETSÉGBARÁT
ÖNKORMÁNYZAT